

X 128.522

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA

B 110025

TAGAJÁNLÁSOK

1936-BAN

KÉZIRATUL

BUDAPEST 1936

X 158255

SZTE Egyetemi Könyvtár

J000842078

Az 1936. évi nagygyűlés alkalmával Akadémiánkban az Alapszabályok 22. §-a és Ügyrendünk 1. §-a értelmében választható:

	I. osztály	II. osztály	III. osztály
Tiszteleti tag	—	1	—
Rendes tag			
A) alosztály	1	2	3
B) alosztály	—	1	—
Levelező tag			
A) alosztály	2	4	2
B) alosztály	—	2	3

B 110025

Felelős kiadó: Dr. Varga Sándor.

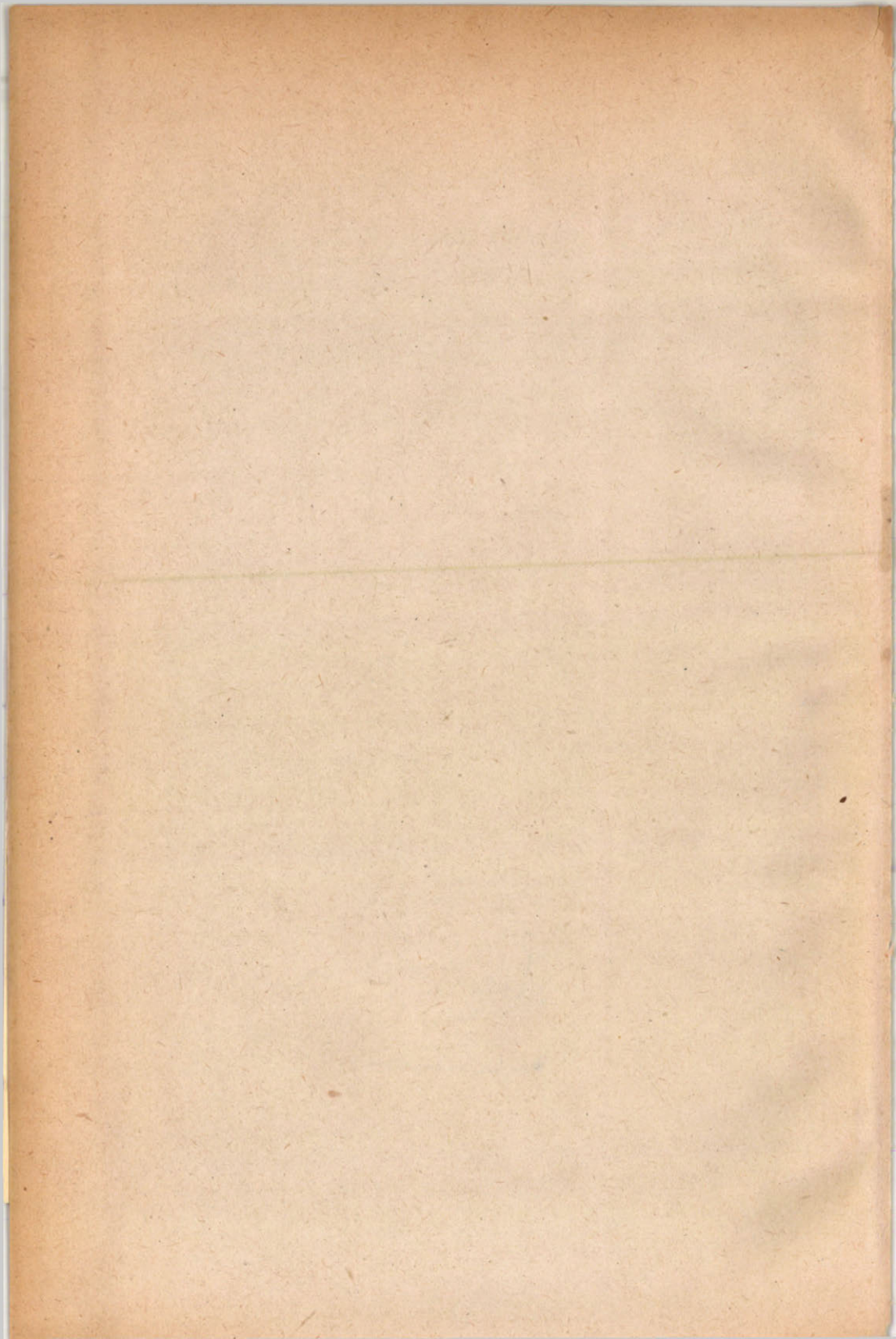
Sárkány Nyomda R.-T. Budapest, VI., Horn Ede-utca 9. Tel.: 221—90.
Igazgatók: Dr. Wessely Antal és Wessely József.

X 128 522

Berichtigung

Es muß heißen:

- S. 147 Nr. 190 Zeile 6: Weise **zu antworten ist**
S. 153 Nr. 196 Zeile 6: Krieg **befehlen** sollen
S. 153 Nr. 198 Zeile 4: „**Vngeuärlliche** gemeine
S. 189 Nr. 248 Zeile 25: efg. **anzunemen** gewalt
S. 266 Nr. 365 Zeile 4: Gunzenhausen **und** Nürnberg
S. 288 Nr. 401a Zeile 3: an Anton **Schönberg**
S. 430 Nr. 614 Zeile 12: auf gute **Wege**
S. 486 Nr. 693 Nr. 7 Zeile 3: etc. **tzugestellt** werde
S. 515 Nr. 737 Zeile 2: unter **handen** habe
S. 662 für Nr. 919: 921
S. 681 Nr. 942 Zeile 33: Reichslehen oder **Stift**
S. 687 Nr. 944 Zeile 7: Räte der **Abwesenden**
S. 695 Nr. 953 Zeile 13: **in der** Welt
S. 706 Nr. 972 Zeile 27: Statthalter zu **Zwätzen**
S. 741 Nr. 1008 Zeile 21: eine **Zeitlang**
S. 746 Nr. 1013a Zeile 2: Dr Loc. 10 186:
S. 749 Nr. 1018a Zeile 4: Gf. **Volrad** von Mansfeld
S. 756 Nr. 1030 Zeile 6: Messehalten ohne **Kommunikanten**
S. 762 Nr. 1038 Zeile 3: 246a—**248a**
S. 775 Nr. 1054 Zeile 14: nicht **beschickte**
S. 886 Spalte 1 Zeile 9: für Koblenz: **Kobeln (Prausitz), Kr. Riesa 242.**
S. 887 Spalte 2 Zeile 28: für Crat: **Crato**
S. 900 Spalte 1 Zeile 38: für Pöblitz: **Pölbitz**
S. 914 Spalte 1 Zeile 17: einfügen bei Zeitz: **699a,**
S. 915 Zeile 5: Band 4
S. 915 Zeile 12: Band 5

TAGAJÁNLÁSOK

1936-ban.

AZ I. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

LÁNG NÁNDOR-t, a debreceni Tisza István-Tudományegyetem nyug. ny. r. tanárát, a Budapesti Philológiai Társaság elnökét, Akadémiánknak 1911 óta lev. tagját az I. osztály A) alosztályában megürült helyre *rendes* tagnak ajánljuk.

A mult évi ajánlásban részletesen ismertettük azt az értékes classica-philológiai és archaeológiai munkásságot, mellyel Láng Nándor lev. taggá való megválasztása óta a magyar tudomány eredményeit gazdagította. Az ott elmondottakra ez alkalommal csak utalunk. Meg kell azonban említenünk, hogy azóta ismét elkészült egy eredményekben gazdag, módszerében mintaszerű nagyobb dolgozata, amely imprimáltan várja a legközelebbi időben esedékes megjelenését: *A római rokokó bronzszoborcsoport az aquincumi múzeumban* (Budapest Régiségei XX—1936). Ez alkalommal is, mint a multban annyiszor, az emlékek alapos ismeretét kiegészítő, a legapróbb részleteket is figyelemre méltató irodalmi-filológiai ismeretek bevonásával jut el a megoldáshoz.

Amidőn mult évi javaslatunkat ez alkalommal újból előterjesztjük, tesszük ezt abban a meggyőződésben, hogy Láng Nándor kitűnő tudós egyéniségével, értékes, hosszú munkásságával rászolgált arra az elismerő kitüntetésre, melyet a rendes tagság jelent.

Husztí József l. t.

Moravcsík Gyula l. t.

AZ I. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

LIGETI LAJOS dr.-t, ki a budapesti Kir. M. Pázmány Péter-Tudományegyetem bölcsészeti karának magántanára és ugyane karon a középkézsi történet előadója, az első osztály A) alosztályába tisztelettel *levelező* tagnak ajánljuk.

Ligeti Lajos egyike a magyar keletkutatás legszorgalmasabb és leghetésebb képviselőinek.

Tanulmányait Budapesten végezte, majd 3 évig Párizsban volt, s azután újabb 3 évre Kelet-Ázsiába ment mongol filológiai tanulmányútra.

Munkássága a magyar keletkutatás lényeges gazdagodását jelenti. E területen lépten-nyomon oly kérdésekre bukkanunk, melyeknek megoldásához a keletázsiai filológiában való jártasság elkerülhetetlen. Ilyen esetekben a legújabb időkig állandóan külföldi segítségre voltunk utalva, ami természetesen rendkívüli hátránnyal járt a kutatás szempontjából. Ligeti tudományos ismeretei alkalmasak arra, hogy az e téren tapasztalható hiányt kitöltsék. Ismeri a kínai forrásokat, s ezeknek a magyar őskorban sokat szereplő keleti népekre, a húnokra, avarokra és másokra vonatkozó adatait s az ezekkel összefüggő kritikai kérdéseket. Tudja a mongol, a kínai, a tibeti nyelvet, jártassága van a török nyelvekben, s így megvannak az ismeretei ahhoz, hogy a magyar őskor idevonatkozó problémáit sikerrel művelje.

Ami tudományos módszerét és kritikai képességeit illeti, erre vonatkozólag a legjobbakat mondhatjuk. Dolgozási módja feltétlenül megbízható, és kritikai képessége oly magasfokú, amilyent fiatal embernél csak a legkritikább esetekben találunk.

Tudományos eredményei eddig is nagyon jelentősek. Ő maga a mongol filológiának nemzetközi értelemben is egyik legelső képviselője, ami a munkáiról szóló külföldi kritikákban is kifejezésre jut. Dolgozatai, melyeknek jegyzéke alább olvasható, jelentékeny mértékben vitték előbbre a mongol filológia kérdéseit; kiemeljük azokat, amelyek a Magyar Nyelvben jelentek meg, s keletázsiai vonatkozású magyar nyelvi és történeti kérdésekről szólnak; ezek nagyban gazdagították, tisztázták és mélyítették az idevonatkozó problémákról szóló ismereteinket.

Több értekezést írt a magyar rovásírásról; ez írás középpázsiai, türk eredetének bizonyításához egy becses adalékkal járult (Magyar Nyelv XXI.). Bebizonyította, hogy Hirth Frigyesnek az a kísérlete, melyben a Thuróczi János krónikájában található hún királyneveket kínai forrásokból magyarázta, egészen téves (Asia Major II.). A kitaj népről és a jugarokról szóló cikkeiben alapos kritikával tárgyalja az ázsiai történet több, bennünket érdeklő nehéz kérdését (Magyar Nyelv XXIII, XXVII.). A francia akadémia könyvtára mongol kézíratainak pontos és terjedelmes leírásával (T'oung Pao XXVII.) nagy szolgálatot tett a mongol tanulmányoknak, ugyanezt mondhatjuk keletázsiai útjáról szóló beszámolójában (1933). Legutóbb egy nagyterjedelmű értekezésben mongol jövevényszavaink kérdését veszi alapos vizsgálat alá a Nyelvtudományi Közleményekben (XLIX.).

Ligeti Lajos már ma is díszére válik a magyar tudománynak, s munkásságától még sokat várhatunk.

Színnyei József íg. és r. t.

Melich János íg. és r. t.

Németh Gyula r. t.

Pais Dezső l. t.

Zsirai Miklós l. t.

Moravcsik Gyula l. t.

NAGY JÓZSEF BÉLA gyakorló középiskolai tanárt, címzetes igazgatót, az Akadémia Nyelvművelő Bizottságának meghívott tagját az I. osztály A) alosztályába *levelező* tagnak ajánljuk.

Nagy J. Béla 1905 óta foglalkozik ugyan nyelvtudományi kérdésekkel, azonban a kedvezőtlen viszonyok miatt csak 1927-től kezdve fejt ki rendszeres és gazdag irodalmi munkásságot. Eleinte az Akadémia Nyelvtudományi Bizottsága megbízásából nyelvjárástanulmányokat végzett, utóbb kitűnő iskolai magyar nyelvtanokat írt, majd teljes odaadással a nyelvvédő mozgalom szolgálatába szegődött. Mindjárt legelső cikkei kiváltak a nyelvművelő szakirodalom termékei közül, mert nem a pusztá jószándék és az egyéni nyelvérzék türelmetlensége sugallta őket, hanem érzett rajtuk a nyelv életének és a magyar nyelv történetének alapos ismerete, az általános műveltség és a gyökeres magyarlelkűség, a körültekintő

józanság, de egyúttal a meggyőződés mélysége és a szókimondás bátorsága is.

Ezek az együtt oly ritkán található erények jellemzik Nagy J. Béla terjedelmes tanulmányait, amelyek közül a következőket emeljük ki: *Nyelvművelő újságcikkek* (MNy. XXV—XXVI, e cikksorozatot a Magyar Nyelvtudományi Társaság az 1929. évi Szily-jutalommal tüntette ki); *A magyar Duden*. Az egységes magyar helyesírás bírálata (MNy. XXVII.); *A nyelvművelés elvei* (Msn. I.); *Hol van Mucsá?* (Msn. I.); *Nékám Lajos és a magyar nyelv* (MNy. XXX.); *Így írunk helyesen* (MNy. XXX.); *Hogy ragozzuk a magyar igét?* (Msn. IV.); *A személynevek kérdése* (Msn. V.). Nem soroljuk föl a magyar nyelv tanításáról a Magyar Pedagógiai Lexikonban közölt szép cikkeit, s azokat a pompás kisebb dolgozatait sem, amelyekkel a Magyarosán és a Magyar Nyelv c. folyóiratnak jóformán minden számában találkozunk. Nagy J. Béla kiválóságát Akadémiánk már 1931-ben elismerte, amikor nem-tag létére a Nyelvművelő Bizottság előadójává választotta, s a Magyarosán címen megindított új folyóirata szerkesztésével is megbízta.

Nem hagyhatjuk említetlenül, hogy a Nyelvtudományi Bizottság javaslatára legutóbb az Akadémia jelöltüntet bízta meg a német Dudenhez hasonló tüzetes magyar helyesírási szótár elkészítésével.

Meg vagyunk győződve, hogy Nagy J. Béla megválasztásával Akadémiánk igaz érdemet jutalmaz és kitűnő munkaerőt nyer.

Szinnyei József íg. és r. t.

Melich János íg. és r. t.

Horváth János r. t.

Németh Gyula r. t.

Pais Dezső l. t.

Zsirai Miklós l. t.

Moravcsik Gula l. t.

AZ I. OSZTÁLYBA

KÜLSŐ TAGNAK:

TRONCHON HENRIK-et, a francia és a magyar irodalomtörténet művelőjét *külső* tagnak ajánljuk. Tronchon, aki pedagógus-családból született 1877-ben, (atyja a besançon-i tanítóképző-intézet igazgatója volt) iskoláit Be-

sançonban végezte, s német egyetemeken is tanult; a tanári pályára lépve előbb Clermont-Ferrand-ban, majd Strassburgban lett az összehasonlító irodalomtörténet tanára. Tudományos dolgozatai jórészt a nagy irodalmi egyéniségének kisugárzását világítják meg, s hatásukat más nemzetek irodalmára. Egyetlen kisebb írói egyéniséggel foglalkozott, s az épen a magyar Fekete János gróf. Főbb munkáinak jegyzéke:

La fortune intellectuelle de Herder en France. Paris, 1920.

Un Voltairien de Hongrie. U. o. 1924. (Egész könyv Fekete János grófról.)

Ernest Renan et l'étranger. U. o. 1928.

Romantisme et préromantisme. U. o. 1930.

Études. U. o. 1933.

Kisebb dolgozatai közül csak a magyar tárgyúakat soroljuk föl:

Helvetius jugé par un Voltairien de Hongrie.

Les débuts de la littérature hongroise en France.

Un Voltairien hongrois.

La découverte d'une littérature. (A magyarság képének és irodalmának fölbukkanása a francia irodalomban.)

Les oeuvres posthumes de Jean Fekete de Galántha.

Ezekhez a magyar tárgyú dolgozatokhoz Tronchon kiaknáztta a magyar nyelvű forrásokat is, mert olvas magyarul és ismeri tudományos kiadványainkat — ő az egyetlen magyarul értő a mai francia irodalomtörténészek között. Már ezzel is rászolgál arra, hogy a hazájában is méltányolt francia tudóst magához csatolja Akadémiánk, de ajánljuk őt azért is, mert nemzetünknek és műveltségünknek igaz barátja. Számos előadást tartott Strassburgban és Párizsban Magyarországról, és számos kisebb cikkben ismertette francia nyelven a magyar szellemi termékeket. A legnemesebb értelemben vett propagandát fejt ki mellettünk. Megválasztásával csak köteles háláját rója le Akadémiánk.

Császár Elemér r. t.

Horváth János r. t.

A Magyar Tudományos Akadémia I. osztályába *külső* tagnak ajánljuk **USSANI VINCE**-t, a római egyetemen a latin nyelv és irodalom ny. r. tanárát, az Unione Accade-

mica Nazionale elnökét, az Union Académique Internationale alelnökét, több olasz és külföldi akadémia tagját, számos tudományos kitüntetés birtokosát.

Ussaninak méreteiben is rendkívüli tudományos munkássága közel négy és fél évtizedre terjed. Olaszul, franciául és angolul megjelent közleményeiből a fontosabbaknak felsorolása is oldalakat töltene meg. Ezek közül kiemelendőknek gondoljuk a következőket: 1. *Sul valore storico del poema lucaneo*. Roma, 1903. 2. *Rutilii Claudii Namatiani De reditu suo libri II*. Firenze, 1921. 3. *Lingua e lettere latine*. Roma, 1921 (franciául is megjelent 1927-ben). 4. *Il pensiero di Virgilio*. Firenze, 1924. 5. *Il testo lucaneo e gli scolii bernensi*. Studi it. di filol. class. 1903. 6. *La questione critica del così detto Egesippo*. U. ott 1907. 7. *Di una doppia redazione del commento di Benvenuto da Imola al poema di Lucano*. Rend. d. R. Accademia dei Lincei, 1902. 8. *Le annotazioni di Pomponio Leto a Lucano*. U. ott 1904. 9. Kiadta magyarázatokkal Horatius ódáit és szatíráit, továbbá Tacitus Annalesének XV—XVI. k.-t. 10. Nagy elismerést aratott *Storia della letteratura latina nella età repubblicana e augustea* c. 1929-ben megjelent római irodalomtörténete, melyet a Vallauri-jutalommal tüntettek ki.

Az ókori, középkori és humanista latinságot felölelő hatalmas arányú tudományos munkásság mellett Ussani elsőrangú tudományos szervezőnek is bizonyult. Több jelentős filológiai vállalkozás megindítása és sikere fűződik nevéhez. Mint az Union Académique Internationale egyik vezető tagja és alelnöke nagy érdemeket szerzett a középkori latinság nemzetközi munkálatainak megszervezésével. E minőségben egyik irányítója a szótár munkálatait szolgáló Archivum Latinitatis Medii Aevi c. folyóiratnak. Hazájában közvetlenül ő maga irányítja a gyűjtők munkásságát, melynek arányairól némi fogalmat adhat az az egyetlen adat, hogy eddig, bár a munka csak épen megindítottnak tekinthető, a cédulák száma felül van a félmillión.

Nemzetközi tudós összejövetelek alkalmával Ussani a magyar tudomány képviselői iránt mindig különleges figyelmet tanúsított, törekvéseiket rendkívüli tekintéllyel hathatósan támogatta. Tudományos teljesítményein felül még ezzel a lekötelező eljárásával is rászolgált arra, hogy tudományos és tudománypolitikai érdemeit

épen a mi Akadémiánk is elismerje. Kültagul való megválasztását a legmelegebben ajánljuk.

Gerevich Tibor r. t.

Husztí József l. t.

Moravcsik Gyula l. t.

A II. OSZTÁLYBA

TISZTELETI TAGNAK

ANGYAL DAVID történetírót, a budapesti Kir. M. Pázmány Péter-Tudományegyetem nyug. ny. r. tanárát, a bécsi Gróf Klebelsberg Kuno-Történetkutató Intézet igazgatóját *tiszteleti* tagul ajánljuk.

Angyal Dávid 1902 óta levelező, 1917 óta pedig rendszeres tagja Akadémiánknak. Egyike legkitűnőbb történetíróinknak, aki az újkori magyar történelem majdnem minden fontosabb korszakát feldolgozta, és akinek munkásságát az új és jelentős tudományos eredmények gazdag sorozata jellemzi. Éles kritikai érzék, a forrásoknak, nemkülönben a hazai és külföldi irodalomnak részletes ismerete, mintául szolgáló stílus-készség és szigorú tárgyilagosságra való törekvés az ő legjellemzőbb történetírói tulajdonságai. Bár egész korszakokat rekonstruált és elfelejtett történeti személyeket támasztott fel újra, vagy helyezett megfelelő világításba, mindig igazságos és pártatlan maradt, aki hőse kedvéért sohasem torzított, s a túlzott értékmegállapítástól mindig óvakodott. Innen van az, hogy ténymegállapításai, vagy személyekről és korszakokról adott jellemzése ma is változatlanul helytálló. Aki Erdéllyel, s különösen Bethlen Gábor és Thököly Imre korával, vagy aki a XIX. század történetének felderítésével foglalkozik, az Angyal Dávid nagyszámú tanulmányait és munkáit nem mellőzheti. Meg vagyunk róla győződve, hogy Ferenc Józsefről és koráról szóló hatalmas munkája, melyen már évek óta dolgozik, az idáig megjelent részletek tanúsága szerint, egyike lesz történetirodalmunk legnagyobb jelentőségű termékeinek. Akadémiánk csak régi mulasztását pótolja akkor, midőn a félszáz esztendősen érdekes történetírói multra visszatekintő kitűnő tagtársunk-

nak a tiszteleti taggá való megválasztással megadja a régóta esedékes legnagyobb kitüntetést.

Károlyi Árpád t. t.
 Domanovszky Sándor ig. és r. t.
 Szentpétery Imre r. t.
 Heinlein István l. t.

A II. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

A mély tisztelettel alulírottak a mult esztendő folyamán már részletesen megindokolt ajánlást terjesztettünk elő Németvölgyi **FELLNER FRIGYES** egyetemi np. r. tanár, az Akadémia I. tagjának *rendes* taggá való megválasztása ügyében.

Most az ajánlást tisztelettel megújítjuk, s figyelemmel arra, hogy az Akadémia II. A) osztályában ezidén két *rendes* tagsági hely kerül betöltésre, bizalommal reméljük, hogy a tek. Akadémia e helyek egyikét a valóban rendkívül értékes munkásságra visszapillantó jelöltünkkel méltóztatik betölteni.

Fellner Frigyes munkásságát mind a hazai, mind a külföldi tudományos körök nagyon megbecsülték. Akadémiánknak immár 21 év óta levelező tagja s több művével jutalmazottja. Számos nagynevű külföldi tudományos társulat szintén már régen tagjai közé sorolta.

Egy emberéleten át szakadatlanul folyó munkásság az, melynek alapján még egy ízben melegen ajánljuk Fellner Frigyes levelező tagtársunkat *rendes* taggá való megválasztásra.

Földes Béla t. t.
 Hegedüs Loránt ig. és t. t.
 Balogh Jenő r. t.
 Thirring Gusztáv r. t.
 Bernát István r. t.
 Heller Farkas r. t.
 Kovács Alajos l. t.
 Laky Dezső l. t.
 Navratil Akos l. t.

A M. Tud. Akadémia II. osztályának A) alosztályában betöltésre váró *rendes* tagsági helyek egyikére alulírottak mély tisztelettel ajánljuk megválasztásra **ILLÉS JÓZSEF** egyet. ny. r. tanárt, a tek. Akadémia levelező tagját, és utalunk azokra a szempontokra, melyek korábbi ajánlásainkban, mint azoknak indokai a jelen esetben is teljes egészükben fennállanak.

A magyar és az összehasonlító jogtörténet területén Illés József sok évtizedes munkával, melyet az irodalom és a felsőoktatás szolgálatában kifejtett, sokszorosan kiérdemelte azt a tudományos elismerést, melyben őt épen a M. Tud. Akadémia levelező tagjául való megválasztásával annak idején részesítette. — Ennek az elismerésnek a *rendes* taggá való megválasztás a koronája és egyúttal az a legmagasabb kitüntetés, mely a tudomány munkásának egy hosszú élet fáradhatatlan tevékenysége után juthat osztályrészü.

Abban a meggyőződésben, hogy a M. Tud. Akadémia nagy céljainak teszünk hasznos szolgálatot és ismételten utalva az 1935. évi tagajánlások során benyújtott hasonló tárgyú előterjesztésünkre, tisztelettel kérjük a tek. Akadémiát, hogy ajánlásunk elfogadásával Illés Józsefet *rendes* tagjai közé emelni méltóztassék.

Finkey Ferenc r. t.
Balogh Jenő r. t.
Kolosváry Bálint r. t.
Eckhart Ferenc r. t.
vitéz Moór Gyula l. t.
Kuncz Ödön l. t.
Navratil Ákos l. t.
Szládits Károly l. t.

A II. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

A II. osztály A) alosztályába *levelező* tagnak a legmelegebben ajánljuk báró **BRANDENSTEIN BELÁ**-t, a budapesti Kir. M. Pázmány Péter-Tudományegyetemen a filozófia ny. r. tanárát. Már tavaly is ajánlottuk őt, most tudományos egyéniségének és működésének jellemzését újból a tekintetes Akadémia elé terjesztjük.

Tudományos irodalmi munkásságát kivételesen korán, mindjárt két hatalmas német művel kezdte meg, amelyet a *Notgemeinschaft der deutschen Wissenschaft* érdemesített kiadásra. E művekben a fiatal gondolkodó egy filozófiai rendszer alapjainak lerakását kísérelte meg. A *Grundlegung der Philosophie I.* kötetében (Niemeyer, Halle a. S. 1926. 600 l.) a tárgy legáltalánosabb vonásait jellemzi, majd a logikai tárgyat, a logikai alapelveket és kategóriákat vizsgálja nagy önállósággal, s levonja e vizsgálat tudományelméleti következményeit. A mű másik kötete (u. o. 1927. 630 l.) a metafizika rendszerét építi ki reduktív-regresszív módszerrel, s az így nyert spekulatív eredményeket egybeveti a modern szaktudományok alapján nyert világgéppel. Az egész rendszer „Bölcséleti Alapvetés” (1935. 546 l.) címen tavaly jelent meg. E művekben Brandenstein a részletekbe ható éles elemzőképességet meglepő szisztematikus készséggel párosítja: elméje a nagy szintézisre valóban alkalmasnak bizonyul. Mint rendszerszerkesztő, gondolatvilágának középpontjában a metafizika áll, amelynek szerepét külön is nyomozza a mai kultúra válságában. (Korunk lelki válsága és a metafizika problémája. 1926.) A metafizika kérdéseiről azonban nem pusztán spekulatív alapon vizsgálódik, hanem iparkodik ezeket a modern természet- és szellemtudományok eredményeivel összhangba hozni. (A szerves élet metafizikája. 1929. 71 l. *Metaphysik des organischen Lebens*. Franke Buchhandlung, Habelschwerdt, 1930. 120 l.) „Történetfilozófiai reflexiók” című tanulmányában (1928. 61 l.) a történet metafizikájának egyes alapfogalmait törekszik tisztázni. „A cselekvés elméletéről” szóló értekezése, amelyet a M. Tud. Akadémiában mutatott be (Értekezések a Filoz. és Társadalomtudományok köréből. III. 8. 1929. 62 l.), a cselekvő szellemnek és a cselekvés kategóriáinak sok eredeti szempontban gazdag vizsgálata. „A teljes tudat” (1930. 50 l.) című tanulmánya az ember tudatvilágának szubtilis elemzése s a „tudatalatti”-nak alapjaiban működő tágabbkörű, tisztán lelki, azaz nem fiziológiailag megköthető tudatosság kimutatása. Brandenstein gondolkodásának metafizikai irányából érthető, hogy Kierkegaard, a nagy dán gondolkodó munkásságának és szellemi fejlődéstörténetének külön tanulmányt szentel.

Nagy fogékonysággal mélyed bele az esztétika kérdéseibe is. Ilyen irányú elmélkedéseinek gyümölcse „Művészetfilozófia” című könyve (1930. 378 l.), melyet Aka-

démiánk adott ki. „A modern német dráma” (1931. 60 l.) finom szellemtörténeti és kritikai kutatás eredménye. „A karakterológia alapkérdései” (Bp. Szemle, 1935.) c. terjedelmes tanulmányában az idevágó legújabb kutatásokat rendszerezíti. Szellemének sokoldalúságát tanúsítja „A végtelen halmazok problémájáról” (Athenaeum, 1935.) szóló értekezése. „Az ember a mindenségben” c. nagy munkájának I. kötete Akadémiánk kiadásában most van sajtó alatt.

Ez a külföldtől is elismert nagyarányú munkásság méltán rászolgált arra, hogy az Akadémia br. Brandenstein Bélát tagjai közé válassza.

Kornis Ggyula i. és r. t.

Dékány István l. t.

vitéz Moór Gyula l. t.

Schütz Antal l. t.

Tisztelettel újból ajánljuk **HALASY-NAGY JÓZSEF**-et, a pécsi M. Kir. Erzsébet-Tudományegyetemen a filozófia ny. r. tanárát, a M. Tud. Akadémia II. osztályának A) alosztályában megüresedett egyik *levelező* tagsági helyre. A következőekben tavalyi ajánlásunkat megismételjük.

Halasy-Nagy József három évtizedre terjedő igen értékes és jelentékeny hatású irodalmi munkásságot fejtett ki a filozófia terén. Elsősorban a filozófia történetének kiváló bűvára, aki a filozófia történetét nem a rég letűnt gondolatok pusztán lajstromozó archeológiájának fogja fel, hanem mint az emberi szellem kritikai magáraeszmélésének történetét: hogyan törekedett az emberi szellem magamagát megérteni? A történeti fejlődés szempontját állandóan egybekapcsolja a szisztematikus szemponttal, mindig megítélni és értékelni iparkodva azt, vajjon mi a maradandó, az időtől függetlenül érvényes az egyes filozófiai rendszerekben? Mennyiben jelent egy-egy rendszer haladást az előbbivel szemben? De e mellett a kritikai értékelő feladat mellett nem hanyagolja el a gondolatoknak a forrásokból való pontos történelmi-filológiai megállapítását és genetikus magyarázatát sem. Történeti munkái mintegy érzékeltetik, hogy a történetnek a filozófiában jelentősebb szerepe van, mint egyéb tudományokra nézve: a filozófia története magának a filozófiának szerves része.

Legkiválóbb, valóban monumentális műve a M. Tud. Akadémia támogatásával tavaly megjelent könyve: „Az

antik filozófia" (480 l.), mely eredeti, éleselmjű és mélyreható elemzéseivel, gondolattörténeti összehasonlításával, újszerű összefüggések kimutatásával, az egész anyag felett való szuverén uralkodásával egyik legszebb filozófiatörténeti mű. Termékeny munkássága egész sereg, a filozófia multjára vonatkozó monográfiával ajándékozta meg irodalmunkat: Pascal Gondolatait még 1912-ben lefordítja és beható tanulmányt ír hozzá; Taine filozófiáját és műbölcséletét finom essayszerű könyvekben elemzi (1923), gondosan kutatva azt, vajjon mai eszmevilágunkban élhet-e még Taine intenzív életet? Lefordítja Aristoteles metafizikáját, s róla értékes tanulmányt ír, amelyben állást foglal a modern Aristoteles-magyarázatok kérdésében; „Gondolkodók” (1926), „Két filozófus” (1927) című munkáiban néhány klasszikus filozófusnak fényes tollal megírt portréját találjuk. A filozófia egész fejlődését is tárgyalja összefoglaló műve: „A filozófia története” (1927).

Halasy-Nagy József azonban nemcsak a filozófia multjának kiváló bűvara, hanem rendszeres gondolkodó is, aki saját álláspontjának kimunkálására is állandóan törekszik. Tanúság erre „A fejlődés eszméje” (1929), „Az igazság” (1930) című tanulmányainak komoly logikai súlya. „A mai filozófia főirányai” (1923), „A modern gondolkodás” (1927), „A filozófia nagy rendszerei” (1930) című könyveiben kivételes elemző és jellemző erővel világít rá a filozofálás lelki gyökereire, a filozófiai rendszerek belső struktúrájára és mélyebb logikai összefüggéseire. Munkáit a gondolatok kristálytiszta logikai felépítése, belső átéltsége és a stilusnak ritka plasztikus ereje filozófiai irodalmunk legértékesebb termékei közé emelik.

Jelöltünk oly gazdag és kiemelkedő munkásságot fejtett ki, hogy ismételfen kötelességünknek tartjuk legmelegebb ajánlását.

Kornis Gyula ig. és r. t.

Dékány István l. t.

vitéz Moór Gyula l. t.

Schütz Antal l. t.

ILLYEFALVI LAJOS Budapest székesfőváros Statisztikai Hivatalának igazgatóját, s az „Institut International de Statistique” tagját az elmúlt évben *levelező* tagnak ajánlottuk a M. Tud. Akadémia II. A) osztályába. Ezt az ajánlásunkat most tisztelettel megismételjük.

Pályafutásának adatait s tudományos munkásságának bizonyosságait — melyeket a „Tagajánlások” 1935. évi füzeté tüzetesen felsorolt — ezúttal újból nem adjuk elő, s méltatásukat is mellőzzük. De szükségesnek tartjuk azt, hogy még egy ízben kidomborítsuk azokat az eredményeket, melyek Illyefalvi Lajos tudományos egyéniségének gyümölcsei.

A nagymúltú Székesfővárosi Statisztikai Hivatal munkásságát továbbfejlesztette. A főváros társadalmi és gazdasági életének megismerése érdekében új meg új megfigyeléseket szervezett meg, hajtott végre és gondoskodott azok módszeres feldolgozásáról.

Hatalmas statisztikai irodalmat szervezett meg, s módot nyújtott számos friss tehetségnek a tudományos munkába való bekapcsolódására.

Maradandó érdemeket szerzett nemcsak a statisztikai forrásanyag gazdagírozatú közlésével, hanem számos új kiadvány szerkesztésével is; a statisztikai kultúra terjesztése körül alig tett valaki nagyobb szolgálatot, mint ő.

Kivette részét Illyefalvi a statisztikai irodalom műveléséből is. Több nagybecsű monográfiáján kívül szaktudományát egészen új utakon haladó nagyszabású munkákkal is megajándékozta.

Munkásságát a külföld is kivételes méltánylásban részesíti: kevéssel azután, hogy az Institut tagja lett, máris a nagyvárosok statisztikai bizottságának előadójává választották.

Hegedüs Loránt ig. és t. t.

Thirring Gusztáv r. t.

Bernát István r. t.

Erekly István r. t.

Heller Farkas r. t.

Kovács Alajos l. t.

Laky Dezső l. t.

Navrátil Ákos l. t.

vitéz Surányi-Unger Tivadar l. t.

IRK ALBERT-et, a pécsi M. Kir. Erzsébet-Tudományegyetem ny. r. tanárát s jogi karának e. i. dékánját a II. osztály A) alosztályába levelező tagnak ajánljuk.

Irk Albert büntetőjogi irodalmunknak immár 25 év

óta egyik legtehetségesebb munkása. Számos művében adta tanújelét lankadatlan munkásságának, melynek során céltudatosan következetes irányban mélyül el a büntetőjog minden kérdésének elemzésében és tárgyalásában. Egyik főérdeme a tiszta fogalmi kiépítés. Ebbeli célkitűzését szinte programszerűen fejezi ki a „Die heutige Lage des Strafrechts” (Leipzig, 1931.) című tanulmányában, amikor hangsúlyozza, hogy egy igazi módszertani alap lefektetésével a büntetőjogi alapfogalmaknak olyan kiépítésére törekszik, amelyek szigorúan tudományos rendszerben nyerhetnek elhelyezést. Kiinduló pontja a bűncselekmény, mint bio-szociális jelenség. Legelső nagyobb tanulmánya (Kriminológia, 1912) kizáróan éppen ezzel a kérdéssel foglalkozik. De a kriminológia, amikor a bűncselekmények elkövetésének tényezőit explikatív kutatási módszerével megállapítja, a bűncselekménynek csak a tartalmi elemeit szolgáltatja (A büntetőjog átalakulása, 1915. című munkája). A büntető dogmatika feladata pedig éppen ezen, egyébként széthulló tartalmi elemeknek normatív elemek által formába való kötésében áll (A büntetőjogi alapfogalmak módszertani kritikája, 1926. című értékes tanulmánya). E módszertani alap következetes értékesítésénél építi ki Irk az immár két kiadást megért tankönyvében ama rendszerét, amely a büntetett, a bűncselekmény és a büntetési szankció (büntetés és biztonsági rendszabály) három pillérén nyugszik.

Irk Albertnek egyaránt van érzéke a történeti kapcsolatok feltárására s értékelésére (Adalékok Erdély régi büntetőjogához, 1914.), mint a dogmatikai elemzésre (A közvetett tettesség, 1912., — A folytatólagos bűncselekmény, 1914., — Lopásnál őrtállás, 1913. című tanulmányai és Tankönyvének számos részlete), a jogösszehasonlítás során nyert tételek kritikájára (A büntetőjogi új irányok győzelme a német, osztrák és svájci büntetőtörvényjavaslatokban, 1911., A „Gegenentwurf” 1912., A fiatalok büntetőjoga Észak-Amerikában, 1913.), mint a kriminalitás tényezőinek tanulmányozására (számos kriminálétiológiai dolgozata); elmélyedő művelője a büntető eljárásjognak és a börtönügynek. Igen értékes munkásságot fejtett ki a nemzetközi jog területén is.

Mindezek alapján Irk Albertet mint büntetőjogi irodalmunknak régi, kipróbált és kiváló művelőjét a II. osz-

tály A) alosztályának levelező tagjai közé való megválasztásra tisztelettel ajánlják:

B. Wlassics Gyula íg. és t. t.

Finkey Ferenc r. t.

Angyal Pál r. t.

Holub József l. t.

vitéz Moór Gyula l. t.

Tomcsányi Móric l. t.

1. Önállóan megjelent munkái:

Kriminológia. Budapest, 1912. Politzer. 301 l. 8°.

A közvetett tettesség. Kolozsvár, 1912. 22 l. 8°. (Különnyomat az Erdélyrészi Jogi Közlöny 1912. évi 29—32. számaiból.)

Franz von Liszt. Budapest, 1911. 8 l. 8°. Különnyomat a Jogállam 1911. évi 4. számából.)

Von den normalen und pathologischen Charakter der Kriminalität. Leipzig, 1913. 188—198. l. 8°. (Sonderabdruck aus dem Archiv für Kriminalanthropologie und Kriminalistik. Bd. 53.)

A bűnsegély és társtettesség fogalmi elhatárolása. Kolozsvár, 1913. Gombos. 60 l. 8°.

Adalékok Erdély régi büntetőjogához. Pécs, 1914. 25 l. 8°. (Különnyomat a „Büntetőjogi dolgozatok” című műből.)

Tettesség és részesség az előadói tervezetekben. Budapest, 1914. 249—273. l. 8°. (Különnyomat a „Büntetőjogi Értekezések” című műből.)

Das ungarische Gesetz über die gemeingefährlichen Arbeitscheuen. Berlin, 1914. 498—500 l. (Sonderabdruck aus der Zeitschrift für die gesammte Strafrechtswissenschaft. Bd. 35.)

A normatív és explikativ módszertani felfogás a büntetőjogban. Budapest, 1914. Hornyánszky. 14 l. 4°. (Különnyomat a Farkas-féle emlékkönyvből.)

A büntetőjog átalakulása. Kolozsvár, 1915. Gombos. 196 l. 8°.

A büntetőjogi okozatiság kritikája. 1916. (Akad. Értesítő.)

A jog értékelése. Budapest, 1916. 20 l. 8°. (Különnyomat a Jogtudományi Közlöny jubiláris számából.)

A formális jogfilozófia a büntetőjogban. 1916. 18 l. 8°. (Különnyomat a Bűnügyi Szemle IV. évf. 5. sz.-ból.)

A büntetőjogi alapfogalmak módszertani kritikája. Pécs, 1926. Dunántúl, 180 l. 8°.

A magyar anyagi büntetőjog. Pécs, Dunántúl. 348 l. 8°.

Irk Albert tanulmányai a büntetőjog és nemzetközi jog köréből. Összegegyítették tisztelői, barátai, tanítványai. Pécs, 1928. Haladás. 154 l. 8°.

Nemzetközi jog. Budapest, 1918. Franklin. 179 l. 8°.

A Nemzetek Szövetsége. Budapest, 1921. Pfeiffer. 137 l. 8°.

Az új nemzetközi jog. Budapest, Pfeiffer. 8°.

I. kötet. *A béke joga.* 1922. 238 l.

II. kötet. *Bevezetés a nemzetközi jog tudományába.*

A háború nemzetközi joga. 1925. 152 l. (Diplomáciai kézikönyvek.)

A Nemzetek Szövetsége. II. kiad. Pécs, 1926. Danubia. 197 l. 8°.

A nemzetközi jog tudománya. Pécs, 1927. Danubia. 52 l. 8°.

Bevezetés az új nemzetközi jogba. Pécs, 1929. Dunántúl. 310 l. 8°.

A magyar büntető perjog vezérfonala. Pécs, 1931. 300 l. 8°.

Applicazione della pena stb. 1931.

Probleme der Völkerrechtswissenschaft. 1932.

A magyar anyagi büntetőjog. 1933. 655 l. 8°.

Az individualizmus és kollektivismus gondolköre a büntetőjogban. 1933. 28 l. 8°.

II. Tudományos folyóiratokban megjelent tanulmányok.

Wulffen munkái és a kriminalpszichológia. Jogállam, 1910. évf. 8. sz.

A berlini első jog- és gazdaságbölcseleti kongresszusról. Jogtudományi Közlöny, 1910. évf. 5. sz.

A Nemzetközi Büntetőjogi Egyesület német csoportjának állásfoglalása a büntető törvényjavaslattal és az új ellenjavaslattal szemben. Jogtudományi Közlöny, 1911. évf. 19. sz.

A büntetőjogi új irányok győzelme a német, osztrák és svájci büntető törvényjavaslatokban. Jogtudományi Közlöny, 1911. évf. 34—35. sz.

Adalékok Szerbia büntetőjogának fejlődéséhez. Jogállam, 1912. évf. 5. sz.

Dologház a büntetőjogban. Erdélyrészi Jogi Közlöny, 1912. évf. 12. sz.

A „Gegenentwurf”. Jogtud. Közlöny, 1912. évf. 9. sz.

A folytatólagos bűncselekmény. Jogtud. Közl. 1914.

A gyilkosság és szándékos emberölés törvényhozási revíziójához. Ügyvédek Lapja, 1912. évf. 19. sz.

Török Aurél 1842—1912. Bűnügyi Szemle, 1912. évf. 2. sz.

A büntetőjogi szakképzés reformja. Jogtud. Közl. 1913. évf. 20. sz.

A kriminalitás normális és patológikus jellege. Magyar Társadalomtudományi Szemle, 1913. évf. 7. sz.

A halálbüntetés és a magyar büntetőtörvénykönyv revíziója. Bűnügyi Szemle, 1913. évf. 2. sz.

A fiatalkorúak büntetőjoga Észak-Amerikában. Erdélyrészi Jogi Közlöny, 1913. évf. 1. sz.

Büntetőjog. Erdélyrészi Jogi Közlöny, 1913. évf. 13. sz.

A büntetendő cselekmény szimptomatikus fogalmáról. Bűnügyi Szemle, 1913. évf. 1. sz.

A büntett lélektana. B. Sz. 1913. évf. 6. sz.

Lopásnál őrtállás bűnsegédi és nem tettestársi cselekmény. Büntetőjog Tára, 1913. évf. 10. sz.

A dolus eventualis. U. o. 1913. évf. 1. sz.

A Nemzetközi Büntetőjogi Egyesület jubileuma. Bűnügyi Szemle, 1914. évf. 5. sz.

Gonosztevők telepei: 1. *A Berlin melletti bodelschwinghi kolóniák.* B. Sz. 1914. 4. sz. — 2. *A sieversdorfi gyermek-telep.* B. Sz. 1915. 5. sz.

A büntetőjog átalakulása. Magyar Társadalomtudományi Szemle, 1914. évf. 2. sz.

Schopenhauer jogfilozófiája. Athenaeum, 1918. évf. 4. k. 6. f.

Kriminológiai jegyzetek. Bűnügyi Szemle.

A büntettes hajlamok átöröklésének orvosi beavatkozás útján történő megakadályozása Észak-Amerikában (castratio, sterilisatio). 1913. évf. 1. sz.

A tömeggyilkos Wagner. 1913. évf. 1. sz.

Antonia Marro és Paul Nücke. 1913. évf. 10. sz.

A periódikus napok és évek teóriája és a büntettes hajlamok átöröklése. 1914. évf. 4. sz.

Az operáció útján kigyógyult gyilkos. 1914. évf. 4. sz.

- A Hopf-eset.* 1914. évf. 5. sz.
Atavisztikus jelenségek az amerikai és kínai büntetőjogban. 1914. évf. 7. sz.
A Verworn-féle szubjektív okozatossági tan. 1914. évf. 8. sz.
A grafológia jelentősége és jelen állása. 1914. évf. 9. sz.
Az alkoholizmus elleni társadalmi küzdelem és a
 IV. *Országos Kongresszus iratai.* 1914. évf. 10. sz.
A háború és kriminalitás. 1914. évf. 2. sz.
Kinvallatás Oroszországban. 1914. évf. 3. sz.
Egy új büntettségelölési törvénytervezet. 1915. évf. 6. sz.
Nemzetközi küzdelem a büntetéseket nemzetközi osztálya ellen. 1915. évf. 7. sz.
Egy új büntettségelölési törvénytervezet. 1915. évf. 1. sz.
Jogi dolgozatok. 1916. 7. sz.
A párizsi békeszerződések érvénytelensége. Jogtud. Közl. 1923. évf. 53. sz.
Az állami és államközi jog viszonya. Jogtud. Közl. 1923. évf. 20. sz.
A nemzetközi jogi oktatás. Jogtud. Közl. 1925. évf. 3. sz.
Az államok szuverénitása és a Nemzetek Szövetsége. Jogtud. Közl. 1925. évf. 16—17. sz.
Nemzetközi jogisme és nemzetközi jogtudomány. Jogtud. Közl. 1926. évf. 8. sz.
A keleti Locarno és a trianoni békediktátum. Jogtud. Közl. 1926. évf. 10. sz.
Jog és politikum a nemzetközi jogban. Jogtud. Közl. 1927. évf. 24. sz.
Az új nemzetközi jog problémája és a nemzetközi jog tudományának mai helyzete. Jogtud. Közl. 1930. 4. sz.
Morbus jurisprudentiae? Jogtud. Közl. 1930. 8. sz.
A nemzetközi jog, nemzetköziség és az integer magyar államiség. M. J. Sz. 1930. 1. sz.
A büntetőjog helyzete. Jogállam, 1930. 3—4. sz.
Die heutige Lage des Strafrechts. Leipzig, 1931.
Büntetőjogi irodalom. Jogállam, 1931. 1—2. sz.
A büntetőjog mai helyzete és saját álláspontom. Jogtud. Közl. 1931. március 1. sz.
A nemzetközi bűncselekmény és a nemzetközi büntető

bíróság eszméje. (Különnyomat az „Angyal Pál-émlékkönyvből”.)

A M. Tud. Akadémia II. osztályának A) alosztályában megüresedett *levelező* tagsági helyek egyikére, alulírottak mély tisztelettel ajánljuk megválasztásra **MARTON GÉZÁ**-t, a debreceni M. Kir. Tisza István-Tudományegyetem ny. r. tanárát és a római jog tudományának egyik legkiválóbb hazai képviselőjét.

Marton Géza immár 28-ik éve tölti be a római jog tanszékét. Professzúráját 1907-ben, a máramarosszigeti jogakadémián kezdte meg, még oly időben, amikor a jogakadémiai katedra a tudományos életre szóló elhivatottság bizonyosságául és a tudományos szelekciónak elismert és megbecsült eszközéül tekintett. Abban a rendkívül széles ismeretkörben, melyet a római jog nevén nevezünk, Marton Géza párizsi tanulmányai során szerzett benyomásaihoz híven: a francia iskolának a követője. Szemléletében a római jog elsősorban a mai civilisztikának szoros értelemben vett anyajoga, mely átütőerejű alaptételeivel az egyes nemzetek magánjogi intézmény-rendszerében máig is élő valóság és nem pusztá történelmi, vagy éppen archeológiai stúdium. Előadásaiiban is ekként a mának életével tudja a remekjog tanításait összefogni, és ez a magyarázata annak a nagy tudományos sikernek is, melyet „A római magánjog elemeinek tankönyve” című és több kiadásban megjelent munkájával arathatott.

Tudományos irodalmi tevékenysége igen széleskörű, de a római joggal való legszorosabb érintkezés minden dolgozatánál az alapot és egyúttal a keretet is adja. Különös elismeréssel kell kiemelnünk „A furtum mint delictum privatum” Debrecen, 1911. című, 366 oldalnyi terjedelmű nagy monográfiáját, mely római jogi irodalmunk legkiválóbb termékei közé tartozik és a kártérítés elvi alapjai körül végzett igen érdemes kutatásait. Idevágó munkái közül a következőkre hívjuk fel a tekintetes Akadémia figyelmét: „Felelősség a custodiáért (1924); „Verschuldensprinzip—Verursachungsprinzip” (München, 1926.); „Veszélyes üzem” (1931); „Bonus paterfamilias” (1931); „A szubjektív és objektív felelősségi elv küzdelme a francia judikatúrában” (1931); „Kísérletek a laikus jogérzet kipuhatolására a tárgyi felelősség kérdésében” (1932); „Automobil baleseti felelőssége” (1932); „Az objektív felelősség elve a Magánjogi Törvénykönyv javaslatában”

(1933); „Objektív felelősség és jogbiztosság” (1933); „Büntetés és kártérítés” (1933); „Obligations de resultat et obligations de moyens” (Párizs, 1935.)

A vagyonelleni deliktumok, különösen a lopás, a lopott és rabolt dolgok elbirtoklásának kérdése a „De ef-fusis et deiectis” actio kötötték le a továbbiakban tudományos érdeklődését, valamint a felsőoktatásügyi politika számos vonatkozású kérdése. („Az egyetemi jogtanítás Európa főbb államaiban.” Budapest, 1926; „Jogtanításunk reformja.” 1928; „Magánjogtanításunk kérdéséhez.” 1924.)

Kisebb és szétszórta megjelent cikkeitől eltekintve, ajánlásunk megtételénél az a szempont is vezetett, hogy a mai státus szerint Akadémiánkon nem képviselt római jog tudománya számára: Marton Géza kiváló munkaerejét és tudását leköthessük és biztosíthatjuk.

Mély tisztelettel kérjük mindezek alapján a tek. Osztályt, hogy ajánlásunk elfogadásával Marton Gézát a tek. Akadémia plénuma előtt levelező tagként leendő megválasztásra jelölni méltóztassék.

Finkey Ferenc r. t.
Kolosváry Bálint r. t.
Navratil Ákos l. t.
Kuncz Ödön l. t.
Szladi Károly l. t.
Tóth Lajos l. t.

A II. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

Alulírottak tisztelettel ajánljuk a II. osztály B) alosztályában megüresedett *rendes* tagsági helyre **GYALÓKAY JENŐ** nyug. m. kir. tüzérezredest, Akadémiánk 1926. óta levelező tagját.

Ajánlott tüzérezredesnek levelező taggá való megválasztása óta megjelent önálló művei, értekezései és összefoglaló munkákban megjelent részdolgozatai a következők:

A mohácsi csata, 1926. augusztus 29. (Mohácsi Em-lékkönyv, 1926.)

A biharmegyei hadjárat 1604-ben. (Hadtört. Közlemények, 1928.)

A tömösi ütközet 1849. március 21. (Századok, 1929.)

- Bethlen Gábor mint hadvezér.* (Hadtört. Közl. 1929.)
Gróf Hadik András tábornagy mint hadtörténetíró.
 (U. o. 1931.)
Kőszeg ostroma 1532-ben. (Magy. Katonai Szemle, 1932.)
A segesvári ütközet 1849. július 31. (Hadtört. Közl. 1932.)
Erdély várai 1736-ban. (U. o. 1935. Külön kiadv. is.)
Az első orosz megszállás és Erdély felszabadítása 1849. január 31—március 28. (M. Tud. Akad. kiadása, 1931.)

Összefoglaló munkákban megjelent:

A magy. kir. honvédség története 1868—1918. c. műben: *A honvédség megalakulásának előzményei* c. fejezet 1928-ban.

A hadifogoly magyarok története c. műben: *Magyar hadifoglyok sorsa a világháború előtt* c. fejezet, 1930-ban.

A magyar katona vitézségének ezer éve c. műben *a honfoglalástól a mohácsi vészig terjedő rész* (174 l.) 1933-ban.

1923. január 1 óta a Hadtörténelmi Közlemények főszerkesztője.

A Hadtörténelmi Közlemények szerkesztésére nézve megjegyezzük, hogy a folyóiratnak igen magas tudományos színvonalra való juttatásában az ajánlottak kiváló érdemei vannak.

Ajánlottak kimagasló és kiváló hadtörténelmi írói készségét és munkásságát igazolja az a körülmény is, hogy 1934-ben az akadémiai Marczibányi-mellékjutalomra kiválasztottak között is szerepelt. Ez alkalommal az ajánló bizottság, többek között, ekként minősítette Gyalóky Jenőt:

„A hadtörténelmet, a vonatkozó forrásanyag tökéletesebb kimerítésével és helyszíntanulmányok kiegészítésével elmélyítette. Magas katonai képzettségét tudatos tervszerűséggel a történetíró szolgálatába állította elméleti és gyakorlati vonalon egyképen, és saját fejlődésének keretein belül fokozatos előbbrejutással olyan módszert épített ki, amelynek hatása ma már erősen érezhető hadtörténelmi irodalmunk ifjabb munkásain, akik nem alkalomszerűen, hanem rákészültséggel dolgoznak. Legújabb mun-

káiban csaták, csataképek, hadműveleti képsorozatok példaszerű bemutatását adta azzal a zárt politikai háttérrel, amelynél nagyobbbat ezek a kis témák el sem bírnak az elveszettség veszedelme nélkül. Ezekben nemcsak a kínálkozó levéltári anyagot használta fel, hanem szorgalmas utánjárással, lelkiismeretes kutatással a tárgyhoz tartozó okleveles és elbeszélő forrásanyagot oly teljességgel gyűjtötte össze, annyira kimerítette, hogy a tárgy az ő feldolgozásában a lezártág látszatát kelti, már amennyire történelmi értelemben lezártágról, bármilyen kis részlettel kapcsolatban is, egyáltalában beszélni lehet."

„Munkáinak különleges érdekessége stílusa, amely nemesen egyszerű; keresettség nélkül, világosan, a szabadelődást annyira jellemző közvetlenséggel és tárgya iránt érzett melegséggel ír."

Gyalókey Jenő a külföld hadtörténeti és katonai íróival is összekötöttetést létesített, amelyek nagyban hozzájárultak a magyar katonai harci erények és dicsőség terjesztéséhez.

Kérjük a tekintetes Akadémiát, hogy Gyalókey Jenő tüzérezredes rendes taggá való megválasztásával a magyar hadtörténetírás kiváló és igen derék munkását megjutalmazni méltóztassék.

Károlyi Árpád t. t.

Domanovszky Sándor ig. és r. t.

Pilch Jenő r. t.

Markó Árpád l. t.

A II. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

Alulírottak mély tisztelettel ajánljuk a II. osztály B) alosztályában megüresedett *levelező* tagsági helyek egyikére levelező tagul **HERZOG JÓZSEF** orsz. levéltári főigazgatót.

Herzog József a magyar gazdaság- és intézmény-történelemnek egyik legkiválóbb művelője. Számos forrástanulmánya jelent meg szakfolyóiratainkban, melyek a magyar gazdaságtörténelemnek idáig figyelemre nem méltott részleteit derítették fel (A magyar kincstár háborús hadműveletei Grassalkovich kamaraelnöksége idején. Szá-

zadok, LVIII. 1924. évf. 1—6. — A m. kir. hitelfőpénztár megszervezése és működése Mária Terézia korában. Századok, LIX. 1925. évf. 4—6. sz., A magyar provinciális tábla. — II. József telekkönyvi kísérlete. Károlyi-Emlékkönyv. Budapest, 1933. — A tarcali királyi uradalmi és kincstári szőlő keletkezése. Levéltári Közlemények, I. 1923. évf. 3—4. sz.), vagy amelyek a magyar állami intézmények egyik-másikának, így főleg a magyar udvari kamara történetének egyes részleteit tárták elénk. (A magyar kamarai levéltár története. Levéltári Közlemények, 1928, 1929, 1931. — A szepesi kamara levéltárnokának 1622. évi utasítása és a levéltár ugyanazon évből való leltára. Levéltári Közlemények, 1923.) Egyéb tanulmányai és közlései (Az Országos Levéltárban őrzött nádori levéltár 1554—1781. és 1790—1848. évi iratainak jegyzéke. Levéltári Közlemények, 1927, 1930. — Magyar levéltári terminológia. Levéltári Közlemények, 1932. — Reformtörékvések az iratkezelés terén. Levéltári Közlemények, 1929. — Újabb adatok Bethlen Gábor és Károlyi Zsuzsanna síremlékéről. Századok, 1922. — Adatok a hazai építészet XVI. századi történetéhez. Magyar Művészet, 1926—1930.) az előbbiekhöz hasonlóan a maguk nemében úttörő jelentőségűek és úttörő értékűek, s kivétel nélkül széleskörű levéltári kutatásokon alapulnak. Herzog tanulmányai azonban nemcsak problémákat vetnek fel, hanem a felvetett kérdéseket véglegesen meg is oldják, ennek következtében tanulmányai, melyek közül például a kamarai levéltárról szóló, mintegy 10 ív terjedelmű, házagpótlók és történetirodalmunk nagyértékű gyarapodásaiként tekinthetők.

Meg kell említenünk azt is, hogy Herzog József a kutató munka megszervezése iránt is kiváló érzékkel bír. Az eddigi eredmények tanúsága szerint az Országos Levéltár az ő vezetése alatt újból olyan jelentős tényezőjévé fog válni a magyar történeti kutatásnak, mint amínő volt Pauler Gyula és Csánki Dezső korában. Csánki monumentális történeti földrajzának befejezése az ő vezetése alatt és személyes közreműködésével már folyamatban van. Herzog irányítja azt a nagyszabású gyűjtőmunkát is, amely az elszakított területek történetére vonatkozó középkori okleveles anyagot van hivatva megmenteni a magyar kutatás számára, amivel megmenti számunkra egyúttal a magyar középkor történetének egyes fontos korszakait is. Herzog Józsefben egy nagytehetségű, szorgal-

mas és ügybuzgó tagot fog nyerni Akadémiánk, megválasztását épen ezen kiváló tulajdonságaira való tekintettel melegen ajánljuk.

Károlyi Árpád t. t.

Angyal Dávid r. t.

Domanovszky Sándor ig. és r. t.

Szentpétery Imre r. t.

LEPOLD ANTAL esztergomi örkanonok, pápai proto-notárius, Esztergom főegyházmegyei főtanfelügyelő, történetész, keresztényrégész és művészettörténész, az Archaeologiai Bizottság meghívott tagját van szerencsénk a II. osztály B) alosztályába *levélező* tagnak ajánlani. A keresztényrégészetnek hazánkban egyik legkiválóbb és legeredményesebb művelője, nemzetközileg is egyike a legkiválóbb ikonográfusoknak. A nemzeti történetünk és művészettörténetünk, valamint a legújabb művészeti és régészeti tudományos metodika szempontjából egyaránt fontos ikonográfiát a nagyemlékű Ipolyi Arnold után ő vezetett be újra irodalmunkba. Kutatásai elsősorban az esztergomi műemlékekre és műkincsekre vonatkoznak. Hosszú ideig volt őre az Esztergomi Főszékesegyházi Kincstárnak, amelynek számos kiváló tanulmányt szentelt. Az esztergomi gyűjteményeknek, a Kincstáron kívül a Keresztény Múzeum, az Esztergomvidéki Régészeti és Történelmi Társulat Múzeumának és a Főszékesegyházi Könyvtárnak újjárendezésében, tudományos feldolgozásában és vezetésében nagy része van, épúgy, mint az Árpádok esztergomi királyi palotájának folyamatban levő feltárásában. A régi művészet kiváló eredményű kutatója, de élénk részt vesz a modern egyházművészeti mozgalmakban is, s mint műpártoló is érdemeket szerzett a magyar egyházi művészet körül. Tudományos fölkészültsége, alapos kritikai érzéke, rendkívüli történeti és egyháztörténeti erudíciója megkülönböztetett helyet biztosít számára a magyar egyházi régészetben, de nagy szervezőképessége, élénk és szeretetteljes érdeklődése is a hazai művészi kultúra egyik vezető alakjává avatja. Tudományos művelője és kiváló ismerője az egyházjognak, s kitűnő szónok, akinek egyházi, kulturális és művészeti tartalmú beszédei az emelkedett szónoki formának, mély tartalomnak, s lélekkel átfűtött nemes lendületnek remekművei.

Megválasztásával az Akadémia nemcsak érdemeit jutalmazná, hanem az Akadémiában alig képviselt szaknak, a keresztény régészetnek és ikonográfiának hasznos munkását nyerné.

A legmélegebben ajánljuk, méltóztassék a tekintetes Akadémia Lepold Antalt levelező tagjai sorába választani.

Gerevich Tibor r. t.
 Domanovszky Sándor ig. és r. t.
 Kuzsinszky Bálint r. t.
 Szentpétery Imre r. t.
 Hekler Antal r. t.
 Heinlein István l. t.
 Alföldi András l. t.
 Nagy Lajos l. t.

Fontosabb egyháztörténelmi és művészeti művei:

1. Szalézi Szent Ferenc leveleit a Szent István Könyvek sorozatában 1924-ben, életrajzával együtt adta ki.
2. *Szentelek legendái.* Franklin Társulat, 1926. A szentelek életének irodalmát fejtegető előszó.
3. *A primás elődei.* Primás-album, 1928.
4. *Eucharisztikus képek az Esztergomi Keresztény Múzeum képtárában.* Magyar Katolikus Almanach, 1929.
5. *Az Esztergomi Keresztény Múzeum kegyérmei és történeti érmei.* Esztergom, 1930.
6. *Adatok az esztergomi főszékesegyházi kincstár történetéhez.* Esztergom, 1929.
7. *Az esztergomi székesegyház ereklyéi.* Magyar Katolikus Almanach, 1930—31.
8. *Szent Imre esztergomi ikonográfiája.* Esztergom, 1930.
9. *Ipolyi Arnold műgyűjteményének ismertetése az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat 1930. évi őszi kiállítási katalógusában.*
10. *Esztergomi Kalauz.* Esztergom, 1931.
11. *Az Esztergomban föltárt műemlékek ikonográfiája.* Katolikus Szemle, 1935.
12. *Adatok Árpádházi Szent Erzsébet ikonográfiájához.* (Felolvasás a M. Tud. Akadémiában, 1935. dec. — Sajtó alatt.)

A II. OSZTÁLYBA

KÜLSŐ TAGNAK:

Alulírottak a M. Tud. Akadémia II. osztályába *külső* tagnak ajánljuk **BITTNER LAJOS**-t, a bécsi állami levéltár igazgatóját, a bécsi tudományos akadémia rendes tagját. Bittner 1877-ben született és bölcsészetdoktori értekezésének megjelenése (1899) óta szakadatlan sorban jelentek meg nagyjelentőségű tanulmányai és publikációi. Az osztrák vasbányászat és vasipar, majd a salzburgi adótörténet területeiről indulva ki, mint az udv. és áll. levéltár tisztviselője már igen korán nagyjelentőségű publikációkba kapcsolódott be, különösen V. Károly birodalmi regesztakönyveinek és az Acta externa Caroli V.-nek kiadásába. Ettől a tárgykörtől azonban később egy más, nagyobb koncepció vonta el, a volt monarchia államszerződéseinek kiadása, a Corpus pacificationum. A publikációkban való részvétel mellett, több fontos tanulmánya foglalkozik ennek a tárgykörnek kérdéseivel, amelyek közül itt csak *Die Lehre von den völkerrechtlichen Vertragsurkunden* (1924) című nagy munkáját emeljük ki. A monarchia összeomlása után tevékenysége ismét némi irányváltáson ment át. A békeszerződéseknek a levéltári anyag likvidálására vonatkozó pontjai Magyarországgal és az utódállamokkal tárgyalásokat tettek szükségessé, amelyeknek vezető tényezője volt. E részben nemcsak a létrejött megállapodások fűződnek elsősorban az ő nevéhez, hanem több tanulmányt is tett közzé a bécsi állami levéltár anyagáról és szervezetéről. Ezek során terelődött figyelme a háborús felelősség kérdésére, s így lett egyik szerkesztője annak a nagy aktapublikációnak, amely 1930-ban 9 kötetben látott napvilágot *Österreich-Ungarns Außenpolitik 1908—1914* címen. Az ő igazgatása alatt (1919 óta igazgatóhelyettes, 1926 óta igazgató) a bécsi áll. levéltár rendezése olyan mértékben haladt előre, hogy megkezdhetette azon központi kormányzervek történetének feldolgoztatását, amelyeknek anyagát az áll. levéltár őrzi (Reichskanzlei), valamint a levéltár leltárának közzétételét is (ez utóbbi sajtó alatt). A történetírók nemzetközi egyesülésében ő a diplomáciai történet bizottságának elnöke, s mint ilyen, ő szerkeszti a diplomatalisták nemzetközi kiadványát. Az 1920 óta nagy lendülettel megindult bécsi történetkutatásunknak mindig megértő és hathatós előmozdítója volt, aki Bécsben meg-

fordult kutatóinknak előzékeny gondoskodásával nagy szolgálatokat tett.

Károlyi Árpád t. t.
 Angyal Dávid r. t.
 Domanovszky Sándor ig. és r. t.
 Szentpétery Imre r. t.
 Lukinich Imre ig. és r. t.
 Hodinka Antal r. t.
 Eckhart Ferenc r. t.
 Hajnal István l. t.
 Szekfü Gyula l. t.
 Mályusz Elemér l. t.
 Miskolczy Gyula l. t.

OIKONOMOS GYÖRGY P. athéni egyetemi tanárt, a görög régészeti ügyek főigazgatóját, a Görög Tudományos Akadémia és a Görög Régészeti Társulat főtítkáráat *kultagnak* ajánljuk.

Indokolásul csak röviden emlékeztetünk arra az immár több évtizedes, széleskörű tudományos munkásságra (l. az alább közölt jegyzéket), melynek révén Oikonomos a classica-archaeologia terén az európaiilag elismert tekintélyek sorába emelkedett. Új szempontokban és megállapításokban gazdag kutatása a görög művészettörténet problémakörén kívül a numizmatika s az állami és vallási élet úgyszólván összes kérdéseit felölelte. Eredményeit a szakkörök mindenfelé a legnagyobb méltánnyal fogadták. (Otto Weinreich: Archív f. Relwiss. 1925, 99. § 22; Paul Herrmann: Phil. Wschrift. 1923. 60; Hiller von Gaertringen: Phil. Wschrift. 1925. 184; Revue belge de philologie IV, 1925, 603; Babelon: Comptes rendues de l'Académie des Inscriptions et Belles Lettres 1919, 207; Hiller von Gaertringen: Deutsche Literaturzeitung 1915, Sp. 1992 stb.)

Mint úttörő jelentőségű ásatások vezetője s az athéni Nemzeti Múzeum igazgatója gyakorlati tudásának és szervező képességének is fényes bizonyosságát adta. Utóbb pedig mint a régészeti ügyek országos főigazgatója a már régen szükségessé vált múzeumi új építkezéseknek adott biztató lendületet.

Ha a sok nemzetközi kitüntetés mellé, ami Oikonomosnak osztályrészéül jutott [az Institut de France lev., a washingtoni Amerikai Archaeologiai Intézet tiszteleti

tagja, a Commission Archaeologique Internationale (Paris) és a Német Archaeol. Intézet rendes tagja stb.] most a M. Tud. Akadémia elismerését is oda kívánjuk illeszteni, úgy erre a kivételes tudományos érdemek méltánylása mellett az a páratlan segítő készség és jóindulat is ösztönöz, mellyel Oikonomos magyar szaktársainak görögországi tudományos munkásságát mindenkor támogatta, s mellyel a magyar tudományos kutatásnak a görög föld archaeologiai problémáiba való intézményes bekapcsolódását többszörös kezdeményezéssel oly szívósan szorgalmazta.

Hekler Antal r. t.

Domanovszky Sándor ig. és r. t.

Alföldi András l. t.

Oikonomos Gy. P. irodalmi munkássága:

1. Ἐπιγραφαὶ ἐκ τῆς ἐν Ἀθήναις ἀγορᾶς. — Ἀρχαιολογ. Εφημερίς, — 1910, 1—28. 175. 501—508. 1911, 222—242.
2. *Eine neue Bergwerksurkunde aus Athen.* — Athen. Mitteilungen, 1910, 274—322.
3. *Aus dem Dipylon.* — Athen. Mitteil. 1912, 226—232. 1.
4. Ἐπιγραφαὶ τῆς Μακεδονίας — τεύχος Α' 1915.
5. Νομίσματα τοῦ βασιλέως Κασσάνδρου — Ἀρχ. Δελτ. 1918.
6. *De profusionum receptaculis sepulcralibus.* — Βιβλιοθ. Ἀρχαιολ. Ἑταιρείας ἀρ 21, ἐν Ἀθήναις 1921.
7. Κερητίζοντες. — Ἀρχ. Δελτίον, 1920—21. 56. skk.
8. Ναοποιοὶ καὶ Ἑσσηνες. — Ἀρχ. Δελτίον, 1921—22. 258—346 1.
9. Ἐκ τοῦ ἐργαστηρίου των Τράλλων. — Ἀρχ. Ἐφημερίς, 1923 (1926), 59—101.
10. Μίνδη-Μένδη ἢ πατρὶς τοῦ Παιωνίου. — Ἀρχ. Εφημερίς, 1924, 24—40.
11. Ἐκθεσις περὶ τῆς ἐν Βρυξέλλαις 6ης συνόδου τῆς Διεθνούς. Ἀκαδημαϊκῆς Ἑνώσεως. — Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας, 1926.
12. Ἡ Ἑλλὰς ἐν τῇ διεθνεῖ Ἀκαδημαϊκῇ Ἑνώσει. 1927.
13. Ὁ Ἑρμῆς τοῦ Ραξιτέλους. Ἱστορικὴ καὶ αἰσθητικὴ ἀνάλυσις. 1928.
14. Ἐκθεσις περὶ τῆς ἐν Βρυξέλλαις 6ης συνόδου τῆς Διεθνούς Ἀκαδημαϊκῆς Ἑνώσεως. — Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας, 1929.

15. *Bronzen von Pella.* — Athen. Mitteil. LI. 1926—7.
16. Ἐκθέσεις περὶ τῶν κατὰ τὸ 1927. ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας πεπραγμένων. Ἐν Ἀθήναις, 1928.
17. Περὶ τῆς σημασίας τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν νομισματικῶν ὑστεροσήμεων. — Πρακτικά τῆς Ἀκαδημίας, 1928.
18. Ἀναθηματικὸν κράνος τῶν Ὀρχομενίων. — Ἀρχαιολ. Ἐφημερίς, 1925—6 (1928).
19. Παρατηρήσεις περὶ τοῦ ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ Ἀρτεμισίου ἀγάλματος. — Πρακτικά Ἀκαδημίας, Ἀθηνῶν. 1928.
20. Ἐκθέσεις πεπραγμένων ἀρχαιολ. Ἑταιρείας, 1928.
21. Ἡ Πέργαμος καὶ ἡ Περγαμηνὴ τέχνη. 1930.
22. Ἐκθέσεις πεπραγμένων ἀρχαιολ. Ἑταιρείας. 1929.
23. *La Grèce archéologique. La science à Athènes.* Le Figaro en: Grèce, 1929.
24. Ἐκθέσεις πεπραγμένων ἀρχαιολ. Ἑταιρείας, 1930.
25. Τὰ "προνόμια" τῶν ναῶν. — Πρακτικά Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 1931, 283—290. 1.
26. *Le Nouveau Zeus du Musée d'Athènes.* — Monuments et Mémoires Piot. Académie des Inscriptions, XXX, 1930.
27. Ὁ ἐκ τοῦ Ἀργείου Ἡραίου πῆλινος οἰκίσκος κατὰ νέαν συμπλήρωσιν v. Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς. — Ἀρχαιολ. Ἐφημερίς, 1931, 1—53.
28. Ἐκθέσεις περὶ τοῦ ἔργου τῆς Ἀρχαιολ. Ἑταιρείας κατ'ἔτος, 1931. ἕως σήμερον.
29. Ἐκθέσεις περὶ τοῦ ἔργου τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐτῶν 1934, 1935. Πρακτικά τῆς Ἀκαδημίας, 1934, 1935.

Alulírottak **ZAKRZEWSKI SZANISZLÓ**-t, a lemergi egyetemen a lengyel történelem tanárát a legmelegebben ajánljuk Akadémiánk II. osztályában *kültagul* való megválasztásra. Zakrzewski egyike a legkiválóbb lengyel történetkutatóknak, akik között vezető egyéniség. Rendes tagja a lengyel tudományos akadémiának, elnöke a lengyel történelmi társulatnak, külső tagja több külföldi tudományos intézetnek és végül a Magyar Történelmi Társulatnak is évek óta külföldi levelező tagja. Élénk részt vesz Lengyelország politikai életében, mint a szenátus tagja és állásfoglalása mindenkör az igazságot szolgáló szigorú tárgyilagossága miatt nem egy kérdésben volt döntő jelentőségű. Mint történetíró, főleg Lengyelország koraközépkori történetével foglalkozik. Számos önálló munkája és kritikai forrástanulmánya jelent meg ebből a tárgykörből, s közülük néhány közelről érinti a magyar

történelmet is. E tekintetben elég csak a *Mieszko I jako budowniczy Panstwa Polskiego* című művére és főleg *Boleslaw Chrobry Wielki* című nagy korrajzára hivatkoznunk, mely utóbbi műve a Szent István-korabeli magyar történelem kutatásában is nélkülözhetetlen. 1931-ben német fordításban is kiadták.

Megválasztása egy érdemekben gazdag élet munkásságának méltó elismerése volna.

Domanovszky Sándor ig. és r. t.
Lukinich Imre ig. és r. t.

A III. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

GRÓH GYULA levelező tagot, a Kir. M. József Nádor-Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem ny. r. tanárát a M. Tud. Akadémia III. osztálya A) alosztályába *rendes* tagnak ajánljuk.

Gróh Gyula levelező taggá történt megválasztása (1925) óta a fizikai-kémiai kutatások terén nagyjelentőségű megállapításokban gazdag, a legszélesebb szakkörökben általánosan elismert, értékes tudományos munkásságot fejtett ki. Kiemelkedő munkáinak legnagyobb része két vezető téma köré csoportosul.

Az egyik csoport a nem-vizes oldószerekben oldott jód molekulaállapotára vonatkozik. Az ő érdeme annak kimutatása, hogy a jód, a nem-vizes barna színű oldatokban szolvatálva, az ibolya színű oldatokban pedig részben hat-atomos molekulákká asszociálva van. Több mint hat — tekintélyes külföldi szakfolyóiratban megjelent — dolgozatában írja le azokat a kísérleteit, melyekkel megállapításait igazolta. Az újabb — külföldön megjelenő — anorganikus kémiai irányú könyvek részletesen foglalkoznak Gróh jódra vonatkozó vizsgálataival. Gmelin: „Handbuch d. anorg. Chemie” című nagy munka az említett eredményeket „Neue Plymeristionstheorie von Gróh” külön fejezetben részletesen ismerteti.

A második témaköre a fehérjékre vonatkozik. Az ovalbumin tirozinkötő képességére vonatkozó, a fehérjekémiában újszerű vizsgálatok a fehérje-molekulák kialakulására és állandó összetételének okára engednek bete-

kintést. Különösen úttörőknek azokat a vizsgálatait kell tartanunk, melyek a szérumglobulinra vonatkoznak.

A fehérjekutatásban Gróh vezetőszerpontja az, hogy a fehérje-molekulákat lehetőleg rombolás nélkül, tehát sértetlen állapotukban iparkodik vizsgálat tárgyává tenni, abból indulva ki, hogy a rokon fehérje-molekulák között fennálló finom különbségeket, melyek élettani és szerológiai szempontból rendkívül fontosak, csakis ilyen módon lehet kémiai és fizikai módszerekkel érzékelhetővé tenni. Ilyen elgondolással végrehajtott kísérleteivel kiderítette, hogy az „A” vércsoportozhoz tartozó egyének szérumglobulinjainak ultraibolya abszorpciós színekében híg lúg hatására, már közönséges hőmérsékleten is, nagyfokú eltolódások lépnek fel, míg ezzel szemben, ugyanilyen körülmények között, a „B” vércsoportbeli egyének szérumglobulinjainak abszorpciós színeke egyáltalában nem mutat eltolódást. Más szavakkal: fizikai-kémiai módszerekkel sikerült Gróhnak olyan, fehérjék közt jól definiált, különbségeket megfigyelni, melyek azelőtt csakis szerológiai módszerekkel voltak megkülönböztethetők.

Rendkívül érdekesek Gróhnak azok a munkái, melyek a radioaktív indikáció módszerén alapulnak, melyek az ólom öndiffúziójára, továbbá az ólom és bismuth oldás-sebességére vonatkoznak. Kolloidkémiai irányú kisebb dolgozatait is többszörösen idézve látjuk az irodalomban. De többi dolgozatai is mind számottevő jelentőségűek, s annak igazolói, hogy Gróh kísérleti tanulmányai során nem járt utakon halad.

Főiskolai hallgatók részére írt „Általános Chemiá”-ja sokkal nagyobb sikert ért el, mint aminőt hasonló könyvek általában elérni szoktak. Ez a könyv ugyanis, mely magyar nyelven több mint 7000 példányban került forgalomba, németül is megjelent. A német fordítás alapján készült olasz fordításnak pedig tavaly már a második kiadására került a sor.

Gróh Gyula tudományos munkásságának legfőbb ereje ötleteinek gazdagságában rejlik, melyekkel mindig döntő és elhatározó módon tudja előreinni a fizikai-kémia legkülönbözőbb területein felvetődő kérdéseket. Innen származik működésének sokoldalúsága, de rendkívüli eredményessége is, mert mindig felismeri az utat, melyen haladva a kérdéseket tisztázni lehet. A végleges keresztülvitelben általában munkatársaival osztozik meg, ami lehetővé teszi, hogy egyidejűleg foglalkozzék a legkülönbözőbb ter-

mészeti kérdésekkel is, mindenütt értékes ösztönzéseket nyújtva. Működésének eredményei alapján a fizikai-kémia kiváló művelőinek sorába tartozik.

Gróh Gyula tudományos kutató és irodalmi munkásságával méltónak bizonyult arra, hogy a M. Tud. Akadémia rendes tagjainak sorában helyet foglaljon.

Ilosvay Lajos ig. és t. t.

Tangl Károly ig. és r. t.

Zemplén Géza r. t.

Széki Tibor l. t.

RIESZ FRIGYES-t, a szegedi M. Kir. Ferenc József-Tudományegyetemen a matematika ny. r. tanárát, *rendes* tagnak ajánljuk.

Amikor Akadémiánk Riesz Frigyeset 1916-ban levelező tagjává választotta, ő már fényes nevet szerzett volt magának a matematikusok világában. Az azóta elmúlt 20 esztendő folyamán régebbi fölfedezései olyan mélyreható és nagymérvű irodalmi hatást gyakoroltak, továbbá ez idő alatt annyi újabb, máris a legélénkebb tudományos mozgalmat kiváltott kutatási iránynak tört utat, hogy Riesz Frigyeset ma az egész világ matematikusai elsőrendű vezető egyéniségnek ismerik el.

Dolgozatainak teljes jegyzékét alább közöljük. Valamennyi súlyos és további gyümölcsöket ígérő. Mégis önmaguktól kiemelkednek azok, amelyek a *Riesz Fischer-féle tételre*, vagy a *lineáris függvényegyenletekre*, vagy a *végtelen sok ismeretlent tartalmazó lineáris egyenletrendszerre*, vagy végre a *szubharmónikus függvényekre* vonatkoznak. Itt valójában a matematika négy fejezetével állunk szemben, amelyek közül egyeseket egészen Riesz Frigyesnek köszönhetünk, másokat meg lényegesen tovább fejlesztett ő azáltal, hogy alapvető tételekkel gazdagította azokat. („A mathematician is to be judged by the theorems which he proves” — mondja Hardy egy újabb cikkében.)

Említettük, hogy mennyire tudta Riesz Frigyes érdekelni és magával ragadni korunk matematikusait. Nem futólagos rámutatásról, pusztá idézésről van szó, hanem lényeges továbbvitelről, kemény munka árán. Olyan külföldi matematikusok, mint Harald Bohr, Hardy, Haus-

dorff, Lebesgue, Littlewood, Picard egész kutatási időszakokat szentelnek Riesz Frigyes elméleteinek és azokat fontos eredményekkel gazdagítják.

Nagyszabású matematikai munkásságát, tér hiján, nem ismertethetjük e helyen, de még vázlatos jellemzéssel sem hozhatjuk azt valamennyire közelebb. Csak a Riesz-Fischer-féle tétellel kapcsolatban teszünk említést egy nevezetes körülményről. E tétel eredetileg a Fourier-sorok, az integrál- és differenciálegyenletek és általánosabb függvényegyenletek elméletében, továbbá a komplex változós függvénytanban nyert számos, Riestől és másoktól adott, nevezetes alkalmazást. Körülbelül tíz évvel ezelőtt kiderült, hogy az elméleti fizika Heisenberg-féle quantummechanikája a Schrödinger-félel egyértékű, már most e nagyjelentőségű tény bebizonyítására a régi Riesz-Fischer-féle tétel szolgáltatja az alapot.

Riesz Frigyes mint kutató, tanár, folyóiratszerkesztő egész erejét hazája szolgálatába állítja, amelynek ő egyik elsőrendű tudományos büszkesége. Három év előtt Kürschák Józsefben nagy matematikust és nagy embert veszítettünk, aki önfeláldozásig szolgálta Akadémiánkat is. Úgy gondoljuk, hogy Riesz Frigyes nagy képességeivel és a tudomány iránti tökéletes odaadásával a leghivatottabb arra, hogy méltóan folytassa azt a magas színvonalú tevékenységet, amelyet felejtethetlen Kürschákunk rendes akadémiai székében kifejtett.

Riesz Frigyes műveinek jegyzéke:

1. *A negyedrendű elsőfajú térgörbén levő pontkonfigurációk helyzetgeometriai tárgyalása.* Doktori értekezés. Budapest, 1902; Math. és Phys. Lapok 11 (1902), p. 293—309; 13 (1904) p. 191—204.

2. *Über einen Satz der Analysis Situs.* Math. Annalen 59 (1904), p. 409—415.

3. *Sur la résolution approchée de certaines congruences.* Comptes rendus de l'Académie Paris, 139 (1904), p. 459—462.

4. *Über mehrfache Ordnungstypen I.* Math. Annalen 61 (1905.), p. 406—421.

5. *Az analysis situs-nak egy tételéről.* Math. és Phys. Lapok 14 (1905.), p. 13—24.

6. *Sur un théorème de M. Borel.* Comptes rendus de l'Académie Paris, 140 (1905.), p. 224—226.

7. *Sur les ensembles discontinus.* Comptes rendus de l'Académie Paris 141 (1905.), p. 650—653.

8. *A térfoglalom genesisise.* Math. és Phys. Lapok, 15 (1906.), p. 97—122; 16 (1907.), p. 145—161.

9. *Új módszer a térbeli alakzatok ábrázolására.* Math. és Phys. Lapok 15 (1906.), p. 280—291; 16 (1907.), p. 223—235.

10. *Sur les ensembles de fonctions.* Comptes rendus de l'Académie Paris, 143 (1906.), p. 738—741.

11. *Sur les systèmes orthogonaux de fonctions.* Comptes rendus de l'Académie Paris, 144 (1907.), p. 615—619.

12. *Sur les systèmes orthogonaux de fonctions.* Comptes rendus de l'Académie Paris, 144 (1907.), p. 734—736.

13. *Sur une espèce de géométrie analytique des systèmes de fonctions sommables.* Comptes rendus de l'Académie Paris, 144 (1907.), p. 1409—1411.

14. *Über orthogonale Funktionensysteme.* Nachrichten Göttingen (1907.), p. 116—122.

15. *Über die Approximation einer Funktion durch Polynome.* Jahresbericht der deutschen Math.-Vereinigung 17 (1908.), p. 196—211.

16. *Stetigkeitsbegriff und abstrakte Mengenlehre.* Atti del IV. congresso internazionale dei mat. Roma, (1908.), 2, p. 18—24.

17. *Die Genesis des Raumbegriffes.* Math. u. naturw. Berichte aus Ungarn, 24 (1909.), p. 309—353.

18. *A lineár homogén integrál-egyenletről.* Math. és Term.-tud. Értesítő, 27 (1909.), p. 220—240.

19. *Sur les suites de fonctions mesurables.* Comptes rendus de l'Académie Paris, 148 (1909.), p. 1303—1305.

20. *Sur les opérations fonctionnelles linéaires.* Comptes rendus de l'Académie Paris, 149 (1909.), p. 974—977.

21. *Sur certains systèmes d'équations fonctionnelles et l'approximation des fonctions continues.* Comptes rendus de l'Académie Paris, 150 (1910.), p. 674—677.

22. *Integrálható függvények sorozatai.* Math. és Phys. Lapok, 19 (1910.), p. 165—182; 228—243.

23. *Untersuchungen über Systeme integrierbarer Funktionen.* Math. Annalen, 69 (1910.), p. 449—497.

24. *Über quadratische Formen von unendlich vielen Veränderlichen.* Nachrichten Göttingen (1910.), p. 190—195.

25. *Sur certains systèmes singuliers d'équations in-*

tégrales. Annales de l'École Normale Supérieure, 28 (1911.), p. 33—62.

26. *Sur quelques points de la théorie des fonctions sommables.* Comptes rendus de l'Académie Paris, 154 (1912.), p. 641—643.

27. *Les systèmes d'équations linéaires à une infinité d'inconnues.* VI+182 oldal. Paris, 1913.

28. *Démonstration nouvelle d'un théorème concernant les opérations fonctionnelles linéaires.* Annales de l'École Normale Supérieure, 31 (1914.), p. 9—14.

29. *Sur les polynômes trigonométriques.* Comptes rendus de l'Académie Paris, 158 (1914.), p. 1657—1661.

30. *Über ein Problem des Herrn Carathéodory.* Journal für Math. 146 (1916.), p. 83—87.

31. *Über die Randwerte einer analytischen Funktion (Riesz Marcelle).* Comptes rendus du quatrième congrès des math. scandinaves. Stockholm, 1916., p. 27—44.

32. *Lineáris függvényegyenletekről.* Math. és Term.-tud. Értesítő, 35 (1917.), p. 544—579.

33. *Megadott tagokkal kezdődő hatványsorokról.* Math. és Term.-tud. Értesítő, 35 (1917.), p. 605—632.

34. *Végtelen sorozatok integrálásáról.* Math. és Phys. Lapok, 26 (1917.), p. 67—73.

35. *Über lineare Funktionalgleichungen.* Acta Math. 41 (1918.), p. 71—98.

36. *Über Integration unendlicher Folgen.* Jahresbericht der deutschen Math.-Vereinigung, 26 (1918.), p. 274—278.

37. *Über die Fourierkoeffizienten einer stetigen Funktion von beschränkter Schwankung.* Math. Zeitschrift, 2 (1918.), p. 312—315.

38. *Folytonos és korlátos ingadozású függvény Fourier-féle együtthatóiról.* Math. és Phys. Lapok, 27 (1918.), p. 67—71.

39. *Über Potenzreihen mit vorgeschriebenen Anfangsgliedern.* Acta Math. 42 (1920.), p. 145—171.

40. *Sur l'intégrale de Lebesgue.* Acta Math. 42 (1920.), p. 191—205.

41. *Folytonos függvényoperációkról.* Math. és Term.-tud. Értesítő, 37 (1920.), p. 29—36.

42. *Analytikus függvény kerületi értékeiről. (Szegő Gáborral.)* Math. és Term.-tud. Értesítő, 38 (1921.), p. 113—127.

43. Über einige funktionentheoretische Ungleichungen. (Fejér Lipóttal.) Math. Zeitschrift, 11 (1921.), p. 305—314.
44. Sur le théorème de M. Egoroff et sur les opérations fonctionnelles linéaires. Acta scientiarum math. 1 (1922—23.), p. 18—26.
45. Sur les valeurs moyennes du module des fonctions harmoniques et des fonctions analytiques. Acta scientiarum math. 1 (1922—23.), p. 27—32.
46. Sur les suites de fonctions analytiques. Acta scientiarum math. 1 (1922—23.), p. 88—97.
47. Über die Randwerte einer analytischen Funktion. Math. Zeitschrift 18 (1923.), p. 87—95.
48. Über eine Verallgemeinerung der Parsevalschen Formel. Math. Zeitschrift, 18 (1923.), p. 117—124.
49. Über subharmonische Funktionen und ihre Rolle in der Funktionentheorie und in der Potentialtheorie. Acta scientiarum math. 2 (1924—26), p. 87—100.
50. Jelentés az 1924. évi König Gyula-jutalomról. Math. és Phys. Lapok, 32 (1925.), p. 1—6.
51. Elemi módszerek a felsőbb matematikában. (A M. Kir. Ferenc József-Tudományegyetemen 1925. okt. 11-én tartott rektori székfoglaló beszédből.) Math. és Phys. Lapok, 32 (1925.), p. 112—124.
52. Über die erste Randwertaufgabe für $\Delta u = 0$ (Radó Tiborral). Math. Zeitschrift, 22 (1925.), p. 41—44.
53. Sur une inégalité de M. Littlewood dans la théorie des fonctions. Proceedings of the London Math. Society (2), 23 (1925.), p. XXXVI—XXXIX.
54. Sur les fonctions subharmoniques et leur rapport à la théorie du potentiel I. Acta Math. 48 (1926), p. 329—343.
55. Sur la formule d'inversion de Fourier. Acta scientiarum math. 3 (1927.), p. 235—241.
56. Sur la convergence en moyenne I. Acta scientiarum math. 4 (1928—29.), p. 58—64.
57. Su alcune disuguaglianze. Bollettino dell'Unione Mat. Italiana, 7 (1928.), p. 77—79.
58. Elementarer Beweis des Egoroffschen Satzes. Monatshefte für Math. und Phys. 35 (1928.), p. 243—248.
59. Sur la convergence en moyenne II. Acta scientiarum math. 4 (1928—29.), p. 182—185.
60. A lineáris függvényoperációk szétbontásáról. Mat. és Fiz. Lapok, 36 (1929.), p. 1—9.
61. Sur la décomposition des opérations fonctionnelles

les linéaires. Atti del congresso internazionale dei mat. Bologna, 1928, 3 (1930.), p. 143—148.

62. *Sur l'approximation des fonctions continues et des fonctions sommables.* Bulletin Calcutta Math. Society, 20 (1930.), p. 55—58.

63. *Sur les valeurs moyennes des fonctions.* Journal of the London Math. Society, 5 (1930.), p. 120—121.

64. *Sur une inégalité intégrale.* Journal of the London Math. Society, 5 (1930.), p. 162—168.

65. *Über die linearen Transformationen des komplexen Hilbertschen Raumes.* Acta scientiarum math. 5 (1930—32.), p. 23—54.

66. *Sur les fonctions subharmoniques et leur rapport à la théorie du potentiel II.* Acta Math. 54 (1930.), p. 231—360.

67. *Sur un théorème de maximum de MM. Hardy et Littlewood.* Journal of the London Math. Society, 7 (1931.), p. 10—13.

68. *A monoton függvények differenciálhatóságáról.* Mat. és Fiz. Lapok, 38 (1931.), p. 125—131.

69. *Sur l'existence de la dérivée des fonctions monotones et sur quelques problèmes qui s'y rattachent.* Acta scientiarum math. 5 (1932.), p. 208—221.

70. *Sur l'existence de la dérivée des fonctions d'une variable réelle et des fonctions d'intervalle.* Verhandlungen des internationalen Math.-Kongresses, Zürich, 1932., 1, p. 258—269.

71. *Über Sätze von Stone und Bochner.* Acta scientiarum math. 6 (1932—34.), p. 184—198.

72. *Sur les points de densité au sens fort.* Fundamenta Math. 22 (1934), p. 221—225.

73. *A Lebesgue-féle integrálról, mint a differenciális műveletének megfordításáról.* Mat. és Fiz. Lapok, 42 (1935.), p. 1—24.

74. *Sur les fonctions des transformations hermitiennes dans l'espace de Hilbert.* Acta scientiarum math. 7 (1934—35.), p. 147—159.

75. *Sur l'intégrale de Lebesgue comme l'opération inverse de la dérivation.* Sajtó alatt az Annali della R. Scuola Normale Superiore di Pisa-ban.

76. *The Integral Representation of Unbounded Self-Adjoint Transformations in Hilbert Space (E. R. Lorch-al).* Sajtó alatt a Transactions of the American Math. Society-ben.

77. *Eine Ungleichung für harmonische Funktionen.*
Sajtó alatt a Monatshefte für Math. und. Phys.-ben.

Rados Gusztáv r. t.
Tangl Károly ig. és r. t.
Fejér Lipót r. t.
Pogány Béla r. t.
Ortvay Rudolf l. t.
Keréjkártó Béla l. t.
Sz. Nagy Gyula l. t.

A III. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

A III. osztály A) alosztályának egyik megüresedett levelező tagsági helyére tisztelettel ajánljuk **GROSSCHMID LAJOS**-t, a M. Kir. József Nádor-Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen a matematika ny. r. tanárát, a gazdaságtudományi karnak volt dékánját, a Szent István-Akadémia r. tagját.

Grosschmid Lajos negyedszázadnál hosszabb idő óta odaadó buzgósággal és elismerést érdemlő sikerrel műveli a matematikát a kutatás, a kézikönyvirodalom és az alkalmazás terén is. Különösen számelméleti és algebrai vizsgálódásainak eredményei érdekes adalékokkal gazdagították a matematikának e két fontos disciplináját, de figyelemre méltók a tűzérségi ballisztika, a valószínűségi számítás és a politikai számítás terén elért eredményei is. Könyvei közül különösen kiemelendő „Másodfokú alakok algebraja” című, a tudományos szigorúság szem előtt tartásával gondosan megírt műve, amely gazdag tartalmával, számos eredeti részletével és különösen a bilinear alak-seregek aequivalentia-problémájának új és eredeti tárgyalásával kitűnik.

Nem folytatjuk további részletekben Grosschmid tudományos munkásságának taglalását, mert az eddig felhozottak is tanúságot tesznek arról, hogy ő bőven rászolgált arra a megtiszteltetésre, amelyben részesülne, ha az Akadémia őt tagjai sorába fölvenné. Benne az Akadémia a tudományt önzetlenül szerető és odaadással művelő, buzgó tagot nyerne.

Rados Gusztáv r. t.
Fejér Lipót r. t.

Önálló művek:

1. *A gömbháromszögtan alkalmazása elemi csillagászati problémák megoldására.* Bp. 1904, 56 old.
2. *Fejezetek az algebrából.* Bp. 1923, 251 old.
3. *Előadások a matematika elemeiből.* Bp. 1923, 189 old.
4. *A lineáris kongruencia-csoport és a négyzet-maradékok eloszlása.* Bp. 1928, 56 old.
5. *Archimedes Arenarius.* Görög szöveg magyar fordítással és jegyzetekkel. Bp. 1931, 61 old.
6. *Másodfokú alakok algebrája. Matrixok és elemi osztók.* Bp. 1933, XVI+741 old.

Értekezések:

1. *Über die Substitution der Flugbahnparabel durch eine Kreislinie.* Mitteilungen über Gegenstände des Artillerie- und Geniewesens, 1909, ca 8 old. Wien.
2. *Zur Theorie des Überschießens.* Innsbruck, 1915, 17 old.
3. *A négyzetes binóm-kongruenciák gyökeiről.* Dokt. diss. Bp. 1910. 28 old.
4. *Über die explizite Darstellung aller rationalen Lösungen einer quadratischen binomischen Kongruenz mit Hilfe der Idealfaktoren des Modulus.* Crelle Journal 139, 1911, p. 101—105.
5. *Zur Theorie der quadratischen Reste.* Crelle Journal 145, 1915, p. 254—257.
6. *Lamé egyik számelméleti tételének új bebizonyítása.* Math. Phys. Lapok, 1914, p. 5—9.
7. *Ugyanaz német nyelven.* Math. Natwiss. Blätter, Jahrg. 9, p. 2.
8. *Zum Lagrangeschen Satze über die Verteilung der quadratischen Reste und Nichtreste.* Math. Natwiss. Blätter, Jahrg. 10, p. 2.
9. *Négyzetes kongruenciák algebrai testekben.* Math. Term.-tud. Ért. 1915, p. 524—532.
10. *A négyzet-maradékok eloszlásáról.* Math. Term.-tud. Ért. 1915, p. 236—252.
11. *Egy Lagrange-féle tétel általánosítása.* Math. Term.-tud. Ért. 1917, p. 165—191.
12. *Adalékok a négyzetes maradékok és nem-maradékok eloszlásának elméletéhez.* Math. Term.-tud. Ért. 1918, p. 562—582.

13. *A lineáris kongruencia-csoport és a négyzetmaradékok eloszlása.* Kivonatos közlemény. Szt. Istv. Akad. Ért. 1918, p. 32—48.

14. *Észrevételek a kettő négyzetes karakterére vonatkozólag.* Math. Phys. Lapok, 27 (1918.), p. 80—90.

15. *Észrevételek egy arithmetikai tételhez.* Szt. Istv. Akad. Ért. 1921, p. 184—188.

16. *Megjegyzés egy algebrai tételhez.* Szt. Istv. Akad. Ért. 1921, p. 189—193.

17. *Egy nevezetes polynomról.* Szt. Istv. Akad. Ért. 1924, 11 old.

18. *Két arithmetikai összeg.* Szt. Istv. Akad. Ért. 1925, 12 old.

19. *Észrevétel Kronecker egyik irreducibilitási tételéhez.* Szt. Istv. Akad. Ért. 1926, 5 old.

20. *Adalékok a kamatláb-feladathoz.* Keresk. Szakokt. 31, 1923—24, p. 198—207.

21. *A Baily-féle formulához.* Keresk. Szakokt. 33, p. 388—398.

22. *A pénzérmék hibahatáraitól.* Keresk. Szakokt. 34, 1926—27, p. 479—500.

23. *Whittaker gyökformulája és az Euler-féle törlesztési képlet.* Keresk. Szakokt. 1932, 21 old.

24. *Adalékok az Euler-féle amortizációs egyenlet elméletéhez.* Két dolgozat. Dékáni székfoglaló. Kir. M. Egyet. Nyomda, 1932, 30 old.

25. *Transformatio formarum quadraticarum Weierstrassiana.* Acta Litt. ac Scient. VI, 1933, p. 105—135.

A III. osztály A) alosztályának egyik megüresedett levelező tagsági helyére **ROHRINGER SÁNDOR**-t, a M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem volt rektorát és idei prorektorát, a vízépítéstan ny. r. tanárát tisztelettel ajánljuk megválasztásra.

Zelovich Kornél nagyérdemű tagtársunknak, a technikai és közgazdasági tudományok e széles látókörű polihistorának elhúnyta folytán szükségessé vált oly férfiúnak Akadémiánkba való beiktatása, aki elméleti és gyakorlati ismereteinél és gazdag tapasztalatainál fogva rátermett arra, hogy hazánk gazdasági helyzetére nagy kihatású mérnöki kérdésekben helytálló véleményt mondjon.

Rohringer Sándor mint a földművelési minisztérium volt miniszteri tanácsosa, mint a Mérnök és Építész Egyet. vízépítési szakosztályának elnöke, mint a Magyar Föld-

tani Társulat hidrológiai osztályának alelnöke, mint a Pestvármegyei Dunavölgy-Lecsapoló és Öntöző Társulatnak miniszteri biztosa bő alkalmat talált gazdag tapasztalatok gyűjtésére a mezőgazdasági érdekeinket oly élénken érintő folyószabályozás, csatornaépítés, öntözés, lecsapolás és az ezekkel összefüggő gazdasági kérdések terén.

E mellett elméleti téren folytatott kutatásaival, amelyekkel egyebek között a folyómedrek alakulásának sokáig vajdó kérdéseit sikerült tisztáznia, hazánk határain túl is hírt és elismerést szerzett. A hidrotechnikai laboratóriumi kutatásnak ő hazánkban úttörő megalapítója. A tőle tervezett és mintaszerűen felszerelt laboratórium a hidrotechnikának valóságos kutató-intézete, amelynek a tudomány, az oktatás és a technikai gyakorlat nagyértékű eredményeket köszönhet. Itt folytak le azok az érdekes, folyómederről készített modellen végzett kísérletek, amelyek a Rába-melletti Nick községben épült duzzasztógát oly szerkesztésére vezettek, amely árvíz mellett fellépő zavarok teljes kiküszöbölésére vezetett. Itt sikerült elmés kísérletek alapján a Körös partjának oly kialakítása, amely a szabályozás alkalmával jelentékeny megtakarításokra vezetett, és e mellett a víz sodrának kedvező irányítását biztosította. Itt folynak rendszeres vizsgálatok a különböző talajok vízátbocsátóságának megállapítására és a talajvíz szintje és az időnként fellépő aszályok összefüggésének kiderítésére.

Rohringer a barcelonai, velencei és brüsszeli Nemzetközi Hajózási Kongresszusokon tevékenyen résztvett, és az 1935. évi kongresszuson bemutatott „Regulierung eingedeichter Flüsse” című nagy jelentése osztatlan elismerésben részesült, midőn az ebben foglalt javaslatokat a kongresszus magáévá tette.

Ő egyik alapítója a laboratóriumi kísérletek alapján dolgozó hidrotechnikus nemzetközi egyesületnek.

Mindezek alapján meg vagyunk győződve arról, hogy Rohringer Sándor, aki a tudományt, az oktatást és a technikai gyakorlatot oly odaadással és sikerrel szolgálja, méltóan fogja betölteni azt az úrt, amelyet mélyen gyászolt Zelovich Kornél kitűnő tagtársunk korai elhúnyta okozott, és ezért kérjük, hogy az Akadémia Rohringer Sándort érdemeire való tekintettel tagjai sorába felvenni kegyes legyen.

Rados Gusztáv r. t.
Szily Kálmán l. t.

*A) Nagyobb közleményei (felolvasások, melyek külön
füzetben is megjelentek):*

1. *Mederrendező munkák a Vág felső szakaszán.* Vízügyi Közlemények, XXIV. füzet 5 old. és Österreichische Wochenschrift für das öffentliche Bauwesen, 1908.

2. *Kultúrmérnöki munkálatok felvidéken.* Vízügyi Közl. II. évf. 6. füzet, 157 old.

3. *Néhány külföldi hegyifolyó szabályozása* Vízügyi Közl. IV. évf. 4. füz., 37 old.

4. *Néhány külföldi vizierőtelep.* Vízügyi Közl. IV. évf. 6. füz., 222. old.

5. *A trianoni határok és a magyar árvízvédelem.* Technika, 1926. VII. évf. 8. sz.

6. *Hidraulikai számítások.* (Tankönyv, bevezetés a hidraulika alapismeretébe.)

7. *Az Alföld öntözése.* Vízügyi Közl. XIII. évf. 2. füz. 74 old.

8. *Az öntözés kérdése hazánkban.* OMGE (Technika, 1933. 1—2. sz.)

9. *Modellversuche über die Regulierung des Bogyiszlóer Donaudurchstiches in Ungarn,* Deutsche Wasserwirtschaft, 25. évf. 8. sz.

10. *A Duna—Tisza csatorna.* Magyar Mérnök és Építész Egylet Közlönye, 1929. 3—4. sz. A M. M. és É. E. által a *Hollán-díjjal* jutalmazva.

11. *Laboratoriumversuche als Hilfsmittel der Flußregulierung.* Brüssel (német, francia, angol). Jelentés a velencei hajózási kongresszusra.

12. *Bevezetés „A csonkamagyarországi ármentesítő és lecsapoló társulatok munkálatai és azok közgazdasági jelentősége”.* (Egyetemi nyomda.)

13. *Modellversuche über das neue Stauwehr bei Nick an der Raab.* Wien, Wasserwirtschaft, 1934.

14. *Az ármentesítések, lecsapolások és szikések közötti összefüggés.* A „Magyar szikések” című műben. Földművelésügyi min. 1934.

15. *Regulierung eingedeichter freifließender Flüsse und Ströme.* A XVI. Nemzetközi Hajózási Kongresszus kiadványa. Brüssel, 1935. (Német, francia, angol.)

B) Tudományos kutatásai:

1. *Talajterhelés.* (Sajtó alá rendezve a Természettudományos Kutató Alap terhére.)

2. *Talajvíz-kutatás.* A Duna—Tisza közti területen létesített kúthálózat (149 kút) a talajvíz megfigyelésére, adatok feldolgozva. (Sajtó alatt.) A kutatás a Természettudományos Kutató Alap és a Gr. Széchenyi Tudományos Társaság terhére lett végezve.

3. *Kvassay—Hajós-féle vízsebességmérő szárny módosítása.* A szárny ismertetése megjelent a Technika 1931. évi 8. sz.-ban Szilágyi Gyula főmérnöktől.

4. *Hidrotechnikai laboratórium szervezése* a vízépitési előadások kimélyítésére és önálló kutatás céljára. Itt *jelentékeny tanulmányok* végeztek, így: a *borsodi nyílt ártér* betöltéséhez a m. kir. földművelésügyi minisztérium megbízásából. A Rába folyón épült nyergesgát vízvezető képességének meghatározása a Rába-szabályozó Társulat megbízásából. A Székesfőváros új vízvezetési kútjainak célszerű elhelyezése, a főváros balparti csatorna nyomócsövének dunai torkolata érdekében lefolytatott tanulmányok. Jelenleg a Körös folyó békényi zsilipjének biztosítása érdekében tanulmány.

C) Kisebb közleményei:

1. *Csözsílipek kérdése.* Vízügyi Közl. VII. évf. 251. old.

2. *Folyóvíz középsebességének kiszámítása a felszíni sebességből.* Vízügyi Közl. IV. évf. 216. old.

3. *A földkerekség vizierői.* Vízügyi Közl. VII. évf. 360. old.

4. *Pestvármegyei Dunavölgy-Lecsapoló és Öntöző Társulat munkálatai.* Vízügyi Közl. IX. évf. 47. old.

5. *Torrens-jellegű vízfolyások szabályozása.* U. o. IV. évf. 8. füzet. 222. old.

6. *Új kikötő partfal.* Vízügyi Közl. VI. évf. 6. füz. 258. old.

7. *Vízelvezetés országos határt alkotó folyóból.* Vízügyi Közl. II. évf. 5. füz. 142. old.

8. *Vízgazdasági politikánk.* Vízügyi Közl. IX. évf. 2. füz. 3. old.

9. *Vízmeister-iskola.* Vízügyi Közl. VI. évf. 5. füz. 148. old.

10. *Völgyzárógátak új alakja.* Vízügyi Közl. II. évf. 4. füz. 72. old.

11. *Az Alföld öntözése.* Köztelek, 1935. október.

D) Műszaki gyakorlatból nagyobb szabású munkák:

1. A Fiume és Horvátország között határt képezett Recina folyó (torrens) szabályozási terveinek elkészítése és 2 éven át a munka vezetése.

2. A Vág folyó szabályozása Turóc és Liptó vármegyékben.

3. A Bialka lengyel-magyar határfolyó szabályozása.

4. A Pestvármegyei Dunavölgy-Lecsapoló és Öntöző Társulat területén 122.000 kat. holdra terjedő lecsapolás intézése.

5. A garamhídvégi 13.000 LE. vizierőtelep tervezése és építése.

Ezenkívül még számos kisebb méretű vizimunkát.

A III. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

Alulírottak a M. Tud. Akadémia III. osztályának B) alosztályába tisztelettel levelező tagnak ajánljuk **ILLYÉS GÉZA** egyetemi ny. r. tanárt, a budapesti Kir. M. Pázmány Péter-Tudományegyetem urológiai klinikájának igazgatóját.

Illyés Géza 1870-ben Marosvásárhelyen született. 1904-ben nyert magántanári képesítést az urológiai-sebészet tárgyköréből, s mint ilyen, a budapesti Poliklinika sebészfőorvosává neveztetett ki, hol 1913-ig működött. 1913-ban kapta a rendkívüli tanári címet; ugyanezen évben nevezték ki a székesfővárosi Szt. Rókus-kórház urológiai-sebészeti osztály főorvosává. 1914 augusztus 1-én katonai szolgálatra vonult be, kezdetben mint a honvéd helyőrségi kórház sebészeti vezetője, 1916-ban az olasz harctéren mint sebészeti tartalékkórház parancsnoka. 1917-től az összeomlásig a budapesti hadikórház parancsnoka. 1920-ban az újonnan szervezett urológiai tanszékre nevezték ki nyilvános rendes tanári minőségben.

Illyés Géza tiszteleti tagja az olasz, a román urológiai társaságoknak; levelező tagja az argentinai, német és berlini urológiai társaságnak; tiszteleti tagja a Magyar Urológiai Társaságnak. Tagja az Igazságügyi Orvosi Tanácsnak, több bel- és külföldi tudományos egyesületnek s egyúttal állandó munkatársa több külföldi szakfolyó-

iratnak. Katonai szolgálata elismeréséül több kitüntetésben részesült.

Igen kiterjedt irodalmi munkássága 1897-ben megjelent első munkájától kezdve különleges szakmájának minden kérdését felöleli, s 96 dolgozatában saját tapasztalatai alapján értékes adatokkal gazdagítja az orvostudományt. Munkáinak jelentékeny csoportja foglalkozik a veseműködés elméletével, amelyek a Korányi-féle funkcionális vesevizsgálat gyakorlati értékesítéséhez vezettek. Az összes idevonatkozó, részben saját maga, részben iskolája munkáit 1930-ban tartott Balassa-előadásában tette bírálat tárgyává. Számos dolgozatában foglalkozik a vesedaganatokkal, a vesegyulladás sebészi kezelésének javallataival, különösen a prostata-megbetegedésekkel, melyeknek műtéti technikáját nagy tapasztalata alapján részletesen, sok újtással dolgozta ki. Folytatva a vesesebészet terén tett tapasztalatait, 1913-ban a M. Tud. Akadémia támogatásával kiadott könyvben foglalta össze. Az egész urológiai sebészetet pedig a magyar irodalomban hézagpótló kézikönyvben írta meg 1931-ben (438 oldalon). Kazuisztikus közleményei az urológiai-sebészetnek minden kérdésével saját tapasztalata alapján foglalkoznak.

15 esztendő klinikai működésének termékenyítő hatását a szakirodalomra mi sem bizonyítja jobban, mint-hogy tanítványainak tollából 380 tudományos dolgozat jelent meg magyar és idegen nyelveken.

Az elmondottak megmagyarázzák, hogy Illyés Géza nemcsak úttörője a tudományos urológiai-sebészetnek hazánkban, hanem elismert vezetője szakmájának külföldön is. Bár kétségtelenül legszebb eredményeit a gyakorlat terén érte el, tudományos munkásságának alapja nagy elméleti tudása, amellyel különleges szakmájának minden kérdését megalapozza. Alulírottak különösen az utóbbi tény hangoztatásával ajánlják a legmelegebben Illyés Géza tanárt az Akadémia levelező tagságára, ami magyar részről is méltó elismerése lesz tudományos munkásságának.

Mellékeljük tudományos dolgozatainak címjegyzékét.

Korányi Sándor t. t.
Schaffer Károly r. t.
Verebély Tibor r. t.
Herzog Ferenc l. t.

Tudományos dolgozatai:

Anyagcserevizsgálatok Bright-kóros betegek pajzsmirigy hatása alatt. Magyar Orvosi Archivum, 1897.

Stoffwechseluntersuchungen an Brightikern unter Schilddrüsenwirkung. Arch. f. experiment. Pathologie, 1895.

A cystoscop alkalmazásának jelen állásáról a sebészetben. Orvosi Hetilap, 1899.

A hydrocele keletkezéséről a Winkelmann-féle eljárásról. Orvosi Hetilap, 1900.

Az ureter-katéterezés a vesediagnostika egy pár újabb módszerének szolgálatában. Orvosi Hetilap, 1901.

Le cathétérisme des ureters appliqué à quelques methodes nouvelles de diagnostic des maladies des reins. Annal. des malad. org. gen. urin. 1900.

Erwiederung auf die Bemerkungen L. Casper und P. Fr. Richters. Monatsberichte f. Urol. 1901.

Ureter-katéterezés és radiographia. Orvosi Hetilap, 1900.

Ureterkatheterismus und Radiographie. Deutsche Zeitschr. f. Chir. 1902.

Cathétérisme l'ureter et radiographie. Annal. d. malad. org. gen. urin. 1902.

Szűkületeknél végzett hugycsőresectiókról. Orvosi Hetilap, 1902.

— *Ureter-katéterezés és radiographia vándorvese kórismézésének esetében.* Orvosi Hetilap, 1902.

A belgyógyászati megbetegedések sebészeti kezeléséről. (Kísérleti tanulmány. Gárdos-féle pályadíjjal jutalmazott mű, mely a Mészáros Károly-féle jutalomdíjat is elnyerte.) Orvosi Hetilap, 1906.

Resectio urethrae. Orvosi Hetilap, 1902.

Zuckerkrankheit: Sebészeti műtét. (Fordítás.)

A vese hígító képességéről a functionalis diagnostika szolgálatában. (Kövesi.) Orvosi Hetilap, 1902.

Der Verdünnungsversuch im Dienste der functionellen Nierendiagnostik. Berliner klin. Wochenschrift, 1902.

Az ureterkatéterezésről, mint gyógyító eljárásról. Orvosi Hetilap, 1904.

Urológia. Fejezetek a Magyar Orvosi Vademecumból, 1903.

A phloridzin-reactio kérdéséhez. Gyógyászat, 1906.

Prostatektomia perinealis esetéről. Budapesti Orvosi Ujság, 1906.

A belgyógyászati vesemegbetegedések sebészi kezeléséről. Orvosi Hetilap, 1906.

Essentialis vesevérzés esetéről. Budapesti Orvosi Ujság, 1906.

Ein Fall essentieller Nierenblutung. Deutsche Med. Wochenschr. 1906.

Esetek a vesesebészet köréből. Budapesti Orvosi Ujság, 1907.

A vesevérzésről. Orvosi Hetilap, 1908.

Über die Nierenblutung. Oestr. Ärzt. Zeitschr. 1908.

A vesetuberkulózisról. Zeitschr. f. Urologie. 1908.

Kettős vesemedencében bacterium coli infectio. 1908.

A veseköveknél végzett pyelotomiákról. Orvosi Hetilap, 1908.

Über die Pyelotomie bei Nierenstein. Zeitschr. f. Urologie, 1908.

Urológia. (Könyv.) 1908.

A hasfalak sebészi bántalmai. Féregnyúlványgyulladások. (Dollingerrel.) Sebészeti módszerek, IV—V.

A vese sebészi bántalmai. (Dollingerrel.) Klinikai évkönyv, IV.

A húgyivarszervek sebészi bántalmai. (Dollingerrel.) Sebészeti módszerek, IV.

Cystographia és pyelographia. 1910.

Hypernephroma renis. Orvosi Hetilap, 1910.

A polycysticus vesemegbetegedésekről. Budapesti Orvosi Ujság, 1911.

Über die polycytische Nierendegeneration. Zeitschr. f. Urologie, 1911.

Nephritis aposthematosa. Orvosi Hetilap, 1911.

Hugykő patkóvesében. Orvosi Hetilap, 1911.

A kétoldali vesefeltárásról vesegümőkórban. Orvosi Hetilap, 1911.

Die Blosslegung beider Nieren wegen Nierentuberkulose. Fol. Urol. 1911.

A pyelotomiáról. Orvosi Hetilap, 1912.

Az Ederbols-féle vesedecorticatióról. Orvosi Hetilap, 1912.

Tapasztalatok a vesesebészet köréből. Könyv. 238 old. 1913.

Nierenchirurgie. Könyv. 1913.

A vesekő-megbetegedésről. Orvosképzés, 1913.

A dűlmirigyúltengés műtéti kezeléséről. Orvosképzés, 1921.

Die Nierencarbunkel. Zeitschr. f. urol. Chirurgie, 1923.

A hólyaghurutról. Orvosképzés, 1923.

Über einzelne Fragen zur Therapie der Prostatahypertrophie. Zeitschr. f. urol. Chirurgie, 1925.

A prostata-túltengés kezelésének egyes vitás kérdéseiről. Orvosi Hetilap, 1925.

A prostata-túltengésnél észlelhető veseinsuffitientiáról. Orvosképzés, 1925.

Hólyagdaganatok és fekélyek intravesicalis thermochemocoagulációs kezeléséről. Orvosképzés, 1915.

A húgyszervi gümőkóróról. Orvosképzés, 1926.

A helybeli érzéstelenítés az urológiai-sebészetben. A helybeli érzéstelenítés kézikönyvének IX. fejezete. 1926.

Localanästhesie bei urologischer Operation. Verhandlung d. Deutschen Gesellsch. f. Urologie, 1926.

A vesegümőkór kórismézéséről. Orvosi Hetilap, 1926.

A hypernephromákról. Orvosi Hetilap, 1928.

A vesekőbetegség sebészi kezeléséről. Orvosképzés, 1928.

Ritka elhelyezkedésű hypernephroma. Orvosi Hetilap, 1928.

Seltene Lage eines Hypernephroms. Zeitschr. f. urol. Chirurgie, 1928.

A vesegyulladás és sebészi kezelése. Orvosképzés, 1929.

Die Nierenentzündung und ihre chirurgische Behandlung. Zeitschr. f. urol. Chirurgie, 1929.

A húgykőmegbetegedésről. Kovács Schächter-féle előadás. Gyógyászat, 1929.

A vesegyulladás és sebészeti gyógyítása. Orvosképzés, 1929.

Hypernephrom des Hodens, mit einem zweiten Ureterkompression verursachenden Herd. Zeitschr. f. urol. Chirurgie, 1930.

Vesevizsgálati eljárásainkról. Balassa-előadás. Orvosi Hetilap, 1930.

Pyelitis és pyelonephritis. Orvosképzés, 1930.

A vesehaemangioma egy esetéről. Orvosi Hetilap, 1930.

Urológia. Tankönyv. 438 old. 1931.

A vese-, hólyag- és prostata rákjáról. Orvosképzés, 1931.

Über die Tamponade nach Prostatatektonia. Zeitschr. f. urol. Chirurgie, 1932.

Apropos du tamponnement après la prostatatektonie. Journal d'Urol. 1932.

Frühzeitige Feststellung einer kleinen Nierengeschwulst mittels pyelovenösen Refluens. Zeitschr. f. urol. Chirurgie, 1932.

A vese- és ureterkövekről. Magyar Sebésztársaság munkálatai, 1931.

Über die Diagnose der Nieren- und Harnleitersteine. Zeitschr. f. urol. Chirurgie, 1932.

Die Prostatatektomie. Zeitschr. f. urol. Chirurgie, 1932.

A kankós húgycsőgyulladás és szövődményei. Budapesti Orvosi Ujság, 1932.

Endovesical diathermic elektrocoagulation in bladder surgery. Urologic. Rev. 1933.

Übersichtsreferat über die ungarische urologische Literatur des Jahres 1931. Zeitschr. f. Urologie, 1931, 1932, 1933.

A haematuriáról, különös tekintettel a daganatokra. Orvosi Hetilap, 1934.

A vesekökiújulásról. Orvosi Hetilap, 1934.

Des calculs renaux récidivants. Journal d'Urologie, 1934.

A prostatahypertrophiasok veseelégtelenségéről. Orvosi Hetilap, 1934.

A hólyag- és prostata rosszindulatú daganatairól. Orvosi Hetilap, 1934. — Journal d'Urologie, 1934.

A vese rosszindulatú daganatairól. Orvosi Hetilap, 1935.

Egyes hólyagműtétek gáti drainezéséről. Orvosi Hetilap, 1935.

Perineal drainage for certain bladder operations. The British Journal of Urol. 1935.

Vese-, hólyag- és prostataráknál tapasztalt eredmények. Orvosképzés, 1935.

Erfahrungsergebnisse bei Nieren-, Blasen- und Prostatatekrebs. Zeitschr. f. urol. Chirurgie, 1935.

Az urológia tanításáról. Orvosképzés, 1935.

Über den Unterricht der Urologie. Zeitschr. f. urol. Chirurgie, 1935.

JÁVORKA SÁNDOR-t, az Országos Természettudományi Múzeum Növénytárának igazgatóját a M. Tud.

Akadémia III. osztályának B) alosztályába levelező tagul ajánljuk.

Jávorka Sándor 1883. márc. 12-én Hegybányán (Hont megye) született, jelenleg tehát 53 éves. 1905. május 1-től kezdve a Magyar Nemzeti Múzeum növénytárához került. 1918. december 31-től kezdődő hatállyal osztályigazgatóvá, 1934. év június hó 24-én pedig az Országos Természettudományi Múzeum növénytárának osztályigazgatójává nevezték ki. 1936. jan. 5-én a nemzeti múzeumi igazgatói címet kapta.

A Kir. M. Természettudományi Társulatnak 1925. óta választmányi tagja, a növényteni szakosztálynak pedig az 1931/4. évi ciklusban alelnöke, 1934. óta pedig elnöke.

Nyilvános tudományos működését 1903-ban, a Természettudományi Társulat növényteni szakosztályának április 1-én tartott előadásával kezdte. Működése a történelmi Magyarország virágos flórájának, azután a Balkán-félsziget flórájának felkutatását célozta, e célból 30 éven át járta be állandóan az ország összes érdekesebb vidékeit, kutatott Albánia északi havasvidékén és Bulgáriában, azonkívül Ausztriában, Svájcban és Olaszországban. Doktori disszertációja „Hazai Onosma-fajaink” címmel a Nemzeti Múzeum folyóiratában (Annales Musei nat. Hungarici) jelent meg 1906-ban. Ezt a disszertációt 1928-ban C. C. Charles Lacaita a londoni vezető botanikai lapban, a *The Journal of Botany*-ban angol fordításban hozta. 1906–1907-ben résztvett a Cserey Adolf-féle növényhatározó IV. kiadásának átdolgozásában. A hazai szaklapokban, azonkívül egyes napilapokban és hetilapokban is állandóan jelennek meg cikkei. Ezek közül nevezetesebbek a Kítaibeli klasszikus herbariumának átdolgozása számos folytatásban a múzeum Annaleseiben, azután a M. Tud. Akadémia keleti bizottságának kiküldetésében 1918-ban tett albániai kutató útjának, valamint Kümmerle J. Béla és Csiki Ernő albániai gyűjtéseinek feldolgozása a M. Tud. Akadémia Balkán-kutató kiadványában (1926).

1924/25-ben adta ki 17 évi céltudatos munka eredményeképpen a „Magyar Flóra” meghatározó kézikönyvét (összesen 1409 oldal, megjelent a „Studium” könyvkiadó cégnél, mint a Magyar Nemzeti Múzeum növénytárának kiadványa). Ezt a munkát a M. Tud. Akadémia 1926-ban a Marczibányi-díj mellékjutalmával jutalmazta. A munka ismertetésének a Kir. M. Természettudományi Társulat növényteni szakosztálya külön ülést szentelt, me-

Ilyen a legnagyobb elismeréssel méltatták a munka jelentőségét. A munkát a német és osztrák szaklapok is — magyar nyelvű szövege ellenére — előnyösen ismertették (F. Pax és A. Hayek egyetemi tanárok tollából), és a közép-európai szakirodalom állandóan mint forrásmunkát idézi.

1926-ban „A magyar flóra kis határozója” címen egy kisebb, 46 tábla rajzzal kísért határozó könyvet adott ki, amely Közép-Magyarország és a két magyar alföld virágos növényeit foglalja össze. A közép- és felsőfokú iskolák ezt a munkát segédkönyvül használják.

1929—1934. között jelent meg összesen 19 füzetben a „Magyar Flóra képekben”, „Iconographia Florae Hungaricae” címen és a „Magyar Flóra kézikönyve” folytatásképpen, Csapody Vera tanárnő társszerzővel együtt készült nagy negyedrétaalakú képatlasza, mely 40 színes táblán, 576 oldalon, fekete rajzokban és 72 fényképfelvétel kíséretében Nagy-Magyarország összes, több mint 4000 növényfaját ábrázolja. A munka megjelentetéséhez a M. Tud. Akadémia anyagi támogatással járult hozzá.

Jávorka Sándort a magyar botanikus társadalom egyhangú elismerése a magyar flórakutatás jelenlegi legkiválóbb képviselőjének tekinti, akinek egyénisége folytatja a Kitaibel Pál által megkezdett irányt, amely iránynak a közelmúltban Borbás Vince, Simonkai Lajos és Degen Árpád voltak a képviselői. Jávorka Sándor három évtizedes, számos értekezésben lefektetett flóra-elemző, a hasrasztok és a virágos növények nagy körét felölelő vizsgálatait szintetikus művekkel tetőzte be, amikor megalkotta a „Magyar Flóra” kézikönyvét és ehhez oly ikonografiát szerkesztett, amely a világirodalomban is díszes helyet foglal el. E két mű nemcsak a magyar botanikusok régen várt és nélkülözhetetlen kincse, hanem nemzetközi vonatkozásokban is, mint Európa növényföldrajzi szempontból is egyik legnevezetesebb területének, a történelmi Magyarországának, ezzel a Kárpátoknak, a Nagy-Magyar-Alföldnek, a Karszt-Velebitnek kritikai flóraműve súlyos jelentőségű tanújele Jávorka Sándor értékének. Jávorka Sándort már kora gyermekkorától jellemzi a szerény visszavonultságban, hangyaszorgalmú, aprólékos, de éles és beható kritikával végzett munkásság. Ezzel a munkatípussal volt lehetséges a régi nagy magyar terület és az ezekkel határos területek közel 5000 virágos növényfajának feldolgozása. Azt a helyet, amelyet a magyar flórakutatók képviselőjében Degen Árpád töltött be a M. Tud.

Akadémiában, legméltóbban Jávorka Sándor foglalhatná el. Nem kételkedhetünk abban, hogy az ő megválasztása egy önzetlenül és fáradhatatlanul, magasztos tudományos célok érdekében munkálkodó egyéniség jutalmazását jelentené és ezzel a III. osztály is valódi tudományos értékkel gyarapodnék.

Mindezek alapján tiszteletteljesen javasoljuk, méltóztassék Jávorka Sándor nemzeti múzeumi igazgatót a III. osztály B) alosztályában levelező tagul megválasztani.

Gróf Teleki Pál ig. és t. t.

Mágócsy-Dietz Sándor r. t.

Entz Géza r. t.

Filarszky Nándor r. t.

Zimmermann Ágoston r. t.

Tuzson János l. t.

Kerpely Kálmán l. t.

Kaán Károly l. t.

Szabó Zoltán l. t.

Dudich Endre l. t.

Jávorka Sándor tudományos közleményei:

1. *Néhány növény újabb termő-helyéről.* (Növénytan. Közlemények, 1903. p. 144.)

2. *Adatok a Pilis-hegység növényzetének ismeretéhez.* (Növ. Közl. 1904. p. 119—120.)

3. *A Vinca herbacea W. K. és V. minor L. hibridjei az egyetemi növénykert herbáriumában.* (Növ. Közl. IV. 1905. p. 117., szakosztályi előadás.)

4. *Hazai Onosma-fajaink — Species Hungaricae generis Onosma.* (Annales hist.-nat. Musei Nat. Hungarici. IV. p. 406—449. tab. XI—XII.)

5. Cserey Adolf: *Növényhatározó.* IV. kiadás. Joerges Ágost kiadása. Selmezbánya. *Részvett a IV. kiadás átdolgozásában.*

6. *Kmet András emlékezete.* (Növ. Közl. VII. 1908. p. 77—78.)

7. *Eranthis hiemalis a Komárom melletti Herkályi erdőben.* (Bot. Közl. 1910. p. 168.)

8. *Néhány adat a Magyar Flóra ismeretéhez, egyzersmind a Linum flavum L. európai alakkörének revíziója.* (Német kivonattal. — Magy. Bot. Lapok, IX. 1910. 145—163. 2 táblával.)

9. *Draba Simonkaiana* Jáv. n. sp. (Bot. Közl. 1910. p. 281—288. [57]—[58] és 1 táblával.)
10. A Retyezát flórájának újabb érdekességei. (Bot. Közl. 1911. p. 27—32.)
11. *Ambrosia artemisifolia* L. Magyarországon. (Bot. Közl. X. 1911. p. 32.)
12. Egy föl nem ismert Sesleriánkról. (Magy. Bot. Lapok, X. 1911. p. 311—314.)
13. Az *Erysimum erisimoides* (L.) Fritsch csoportról. (Magy. Bot. Lapok, XI. 1912. p. 20—35.)
14. A *Carduus candicans* W. et K. és hazai rokonai. (Bot. Közl. 1914. p. 20—24. — Németül: p. 13—16.)
15. Emlékezés Csató Jánosról. (Bot. Közl. 1914. p. 83—87. — Németül p. 39—40.)
16. Ericaceák—Hangafélék. (Fekete Lajos—Blattny Tibor: Az erdészeti jelentőségű fák és cserjék elterjedése a magyar állam területén, 1913. [helyesebben: 1914.] című munkának egy fejezete, p. 145—156.)
17. Kisebb megjegyzések és újabb adatok. (Floristische Daten.) (Bot. Közl. 1914—1922.)
18. Egy új endemikus Pulmonáriánkról. (Bot. Közl. 1916. p. 51—57. [10—13.])
19. A hazai flórának egy új keverékfaja. (Über eine neue Bastardpflanze Ungarns.) (Magy. Bot. Lapok, 1917. p. 116.)
20. Kritikus Calamintha-fajok. (Kritische Calamintha-Arten.) (Magy. Bot. Lapok, 1918. p. 45—51.)
21. Additamenta nonnulla ad floram bulgaricam. I. *Silene Urumovii* Jáv. n. sp. (Magy. Bot. Lapok, 1918. p. 69.)
22. *Trisetum albanicum* Jáv. spec. nova. (Magy. Bot. Lapok, 1919. p. 1—2.)
23. *Lunaria Telekiana* Jáv. n. spec. (Magy. Bot. Lapok, 1920. p. 1—2.)
24. Új adatok Albánia flórájához. (Bot. Közl. XIX. 1920. p. 17—29.)
25. *Plantae novae albanicae* I. (Magy. Bot. Lapok, 1921. p. 60—61.)
26. *Plantae novae albanicae* II. (Magy. Bot. Lapok, 1922. p. 17—22.)
27. *Plantae in insula Creta a Ludovico Biró lectae.* (Magy. Bot. Lapok, XXI. 1922. p. 25—26.)
28. Két új adat hazánk flórájához. (Magy. Bot. La-

pok, 1922. p. 67—68.) (Zwei neue Beiträge zur Flora v. Ungarn.)

29. A Magyar Flóra néhány új alakja. I. (Bot. Közl. XX. 1922. p. 149—150.)

30. A Magyar Flóra néhány új alakja. II. (Bot. Közl. XXII. 1924. 5. p. 77—78.)

31. Adnotatio ad cognitionem generis *Alyssoides* Mill. (Bot. Közl. XXI. 1923. p. 737.)

32. A Magyar Flóra (*Flora Hungarica*) meghatározó kézikönyve. I—III. és Bevezető rész, CII+1307. old. Kiadja a „Studium”, mint a Magyar Nemz. Múzeum Növénytárának kiadványát.

33. A Magyar Flóra kis határozója. A rajzokat készítette Csapody Vera. A „Studium” kiadása. 1926. XXXV. 324 old. 46 tábla. (A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztertől közép fokú iskolák részére segédkönyvül engedélyezve.) (Részletesebb ismertetése: Bot. Közl. 1927. 51—54. old.)

34. A Magyar Tudományos Akadémia Balkánkutató-sainak tudományos eredménye (szerk. gróf Teleki Pál és Csiki Ernő). III. Adatok Albánia flórájához. Előszó (*Vorwort*) p. 1—7. Utivázlat (*Reisebericht*) p. 74—89. *Anthophyta* (virágos növények) (*Blütenpflanzen*) p. 219—346. I., II., III., XIV—XXI. tábla. (1926.)

35. *Kitaibel herbáriuma. Herbarium Kitaibelianum* I—IV. (Annales Musei nat. Hungarici XXIV. 1926—XXIX. 1935.)

36. Hazánk flórájára vonatkozó ismereteink fejlődése a szakosztály megalakítása óta. I. Virágos növények. (Bot. Közl. XXIV. 1926. p. 91—101. [21—22.]) í

37. A *Sorbus torminalis* hazai keverékfajai. (Magy. Bot. Lapok, XXV. 1926—1927. p. 83—90.)

38. *Hungarian species of Onosma*. English translation by C. C. Lacaita. (The Journal of Botany, 1928. p. 1—9, 57—75.)

39. A Magyar Flóra képekben. (*Iconographia florae Hungaricae*.) Csapody Verával együtt. Negyedréti képes atlasz. 1929—1934-ben megjelent összesen 19 füzetben. 24 oldal szöveg, 40 színes tábla, 576 fekete tábla, 19 fényképes oldal. A Természettud. Társulat és a Studium kiadása.

A munka irodalmi ismertetése közül említhetők: Botanikai Közlemények, XXVII. (1930.) 43—46. old. és XXXII. (1935.) 219—222. old. (Dr. Lengyel Gézáttól);

Österreichische Botanische Zeitschrift, 79 (1930.) 148—185. old.: Verhandlungen d. Zool.-botanischen Gesellschaft in Wien (1930.) LXXIX. 119—120. és LXXXIII. Bd. (1933.) 214 old. (K. Ronniger-től); Engler's Botanische Jahrbücher (1935.) nyomtatás alatt (Prof. Markgraf-tól).

40. *Görögországi Erysimum-fajok diagnózisai*: K. H. Rechinger: „Beiträge zur Kenntnis der Flora der ägäischen Inseln und Ost-Griechenlands” cikkében. (Annalen des Naturhist. Museum, Wien, XLIII. 1929. 295—7.)

41. *Újabb florisztikai adatok*. (Magy. Bot. Lapok, 1930. 138—144. old.)

42. *Apró közlemények a magyar flóra köréből*. (Bot. Közl. XXIX. 1932. 79—82. old. Német kivonattal.)

43. *Magyar-Latin-Német Szakszótár Jávorka S.: „Magyar Flóra” c. munkájához*. (Glossarium operis de flora hungarica et iconographia florum hungaricorum auctore S. Jávorka.) („Studium” kiad. Budapest, 1932.)

44. *Alnus incana var. Gáyeri, Györffy et Jávorka*. A Magas Tátra egy érdekes égerfajáról. (Acta Biologica. III. 1—2. [1934.] 91—92. old.)

45. *Kisebb közlemények. Kleinere Mitteilungen*. (Bot. Közl. XXXI. [1934.] [34] 258—262. old.)

46. *Újabb érdekes növényelőfordulások*. (Bot. Közl. [1935.] 161—164. old.)

WELLMANN OSZKAR-t, a M. Kir. József Nádor-Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem mezőgazdasági és állatorvosi karán az állattenyésztéstan ny. r. tanárát, a volt Állatorvosi Főiskola rektorát a III. osztály B) alosztályába levelező tagnak ajánljuk.

Született 1876-ban. Állatorvosdoktor. Tangl Ferenc asszisztense volt. 1907/8-ban európai tanulmányúton járt, Zuntz berlini intézetében dolgozott. 1910-ben ny. r. tanárrá nevezték ki. 1931-ben a Deutsche Landwirtschafts-Gesellschaft meghívására Berlinben az ásványi anyagok forgalmáról, 1932-ben a Wiener Gesellschaft für Mikrobiologie felkérésére Bécsben a rhachitis biológiai vonatkozásairól tartott előadást. 1930-ban a londoni XI. Nemzetközi Állatorvosi Kongresszuson az angol kór biokémiájáról és 1933-ban a római X. Nemzetközi Tejkongresszuson a D-vitamintartalmú tej termelésére vonatkozó vizsgálatairól, az 1934. évben New Yorkban tartott XI.

Nemzetközi Allatorvosi Kongresszuson Marek Józseffel együtt a vitaminhiánybetegségekről számolt be.

Tudományos munkásságát Tangl Ferenc élettani intézetében kezdte, és azt két főirányban folytatta: egyrészt biokémiai, biológiai és fiziológiai, másrészt örökléstan vonatkozásban. Munkássága legelején Szontagh Félix volt egyetemi tanárral megállapította a diftéria-ellenes lóvérsavónak a normális lóvérsavótól eltérő összetételét és biokémiai sajátosságait. Majd alapos anyagcserevizsgálatok során önállóan meghatározta a teljes és a lefőlőzött tehéntej kihasználását a borjúk és malacok szervezetében, az állatok első ízben alkalmazott quantitativ kémiai elemzésével kiegészített további nagyszabású kísérleteivel pedig eltérő fehérjearányú szénhidrátdús és zsíros tápláléknak befolyását a malacok testének összetételére. Azonkívül kimutatta, hogy szénhidrátdús táplálék a zsírossal szemben fokozza a szövetek víztartalmát és hátrányosan befolyásolja a Ca és P forgalmát. Egyidejűleg szabatosan meghatározta a hús- és zsírttermelés energiaszükségletét és asszimilációs munkáját.

Tudományos és gyakorlati vonatkozásban egyaránt nagyjelentőségűek az éveken át Marek Józseffel és részben Urbányi Lászlóval együtt végzett biokémiai vizsgálatok a rhachitis lényegének felderítésére, amely vizsgálatok eredményét Marek Józseffel együtt kétkötetes nagy munkában magyar és német nyelven is közzétette. Ezt a művet az 1935. évre a Nagyjutalom és a Marczibányi-mellékjutalom odaítélése tárgyában kiküldött akadémiai bizottság a jelzett jutalmak bármelyikére ajánlható munkák közé sorolta. Az ezt követő időben hasonló irányban munkatársaival együtt végzett biokémiai kutatási eredményeiről a Tudományos Akadémia kiadványaiban is megjelent nagyszámú cikkben számolt be. Ezek a vizsgálati eredmények bel- és külföldön egyaránt méltó feltűnést keltettek és elismerésben részesültek, minthogy a már szinte általánossá vált azzal a felfogással szemben, hogy a rhachitis kizárólagosan D-vitaminosis, kétséget nem hagyó kísérletekre támaszkodva kimutatták, hogy a rhachitis nemcsak elégtelen D-vitaminbevétel esetén, hanem ki nem elégítő vagy célszerűtlen arányú Ca- és P-bevitel folytán is kifejlődik, hogy továbbá mennyiség és arány tekintetében kifogástalan Ca- és P-ellátás a D-vitamin hiánya ellenére is megakadályozza a rhachitises megbetegedést, illetve megszüntetni képes a már kifejlődött be-

tegséget. A tápláléknak a csontfelépítés szempontjából helyes vagy ellenkezőleg célszerűtlen arányának megjelölésére a földalkali-alkalicitás értéke szolgál. A kísérletek során megállapítást nyert továbbá, hogy az egyoldalúan túlsók P bevitelére következtében acidosisos vérsavó hatására a csontsók oldása közben CaCO_3 , a túlsók Ca bevitelére folytan alkalosisos vérsavó hatására $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$ válik ki, a feles mennyiségben a vérbe jutott ionok által megbontott egyensúly a vérben pedig a heterogén rendszerhez hasonlóan rendeződik. Klement állításával szemben, a csontokban a foszforsavas és szénsavas mész nem mint apatitszerű vegyület, hanem mint keverék van jelen. A tanulmányok világosságot vetettek továbbá a D-vitamin szerepére a Ca és P felszívódásának és kiválasztásának szabályozásában, azonkívül a Ca és P felszívódási viszonyaira a bél különböző szakaszaiban és a táplálék földalkali-alkalicitásának értéke szerint. Az ismertetett vizsgálatok kiegészítéséül kémiai elemzéssel meghatározta a hazai termésű szénák Ca-, Mg- és P-tartalmát, nemkülönben azok D-vitamin mennyiségét, azonkívül már korábban éhező házinyulakban a Ca-, Mg- és P-forgalmat.

Örökléstanai vonatkozású kísérleti tanulmányaival megállapította a kutyák színének és testalkatának átöröklési viszonyait, Manninger Rezsővel együtt interferometriás vizsgálatokkal azt, hogy az interferometria nem alkalmas a kancák vemhességének korai felismerésére.

Elismert elsőrendű szaktekintély az állattenyésztés-tan terén is, aki tevékenyen és kiváló eredménnyel működik közre hazánk állattenyésztésének irányításában és megszervezésében, akinek véleményét és tanácsát minden jelentősebb állattenyésztési ügyben kikérni szokták és aki minden ezirányú mozgalomban igen hathatósan kiveszi részét. Nemcsak az előzőekben ismertetett szorosan tudományos munkálkodást, hanem állattenyésztési vonatkozású kiválóságát a külföldön is méltányolják és elismerik. Ennek egyik példája, hogy a török kormány kétízben is hosszabb tartózkodásra meghívta a törökországi állattenyésztés megszervezése és irányainak megszabása végett.

Igen szorgalmas, termékeny és eredményes búvárkodási és irodalmi munkásságáról tanúskodik értekezéseinek és könyvalakban megjelent műveinek nagy száma, nevezetesen 25 magyar, ugyanannyi német, 3 angol és 1 francia nyelvű értekezés, továbbá 5 könyv.

Wellmann Oszkár évtizedeken keresztül el nem lan-

kadó kitartással, alapos felkészültséggel, következetesen, teljes tárgyilagossággal, nagyon értékesen működik közre a magyar tudományosság fejlesztésében és hírnevének elismertetésében bel- és külföldön egyaránt, azért őt teljesen méltónak tartjuk a M. Tud. Akadémia elismerésére, s ehhez képest melegen ajánljuk levelező tagul való megválasztásra.

Mágócsy-Dietz Sándor r. t.

Preisz Hugó r. t.

'Sigmond Elek r. t.

Zimmermann Ágoston r. t.

Marek József l. t.

Kaán Károly l. t.

Gróh Gyula l. t.

Manninger Rezső l. t.

I. Értekezések magyar nyelven.

1. *Vizsgálatok a Ca, Mg és P forgalmáról éhező állatokban.* Doktori értekezés. Budapest, 1907.

2. *Összehasonlító vizsgálatok a normális és diftériás szérum vegyi összetételéről.* (Szontagh F.-el.) Magyar Orvosi Archivum, VII. k., 4. füzet (1898).

3. *A vemhesség időtartama.* Mezőgazdasági Szemle, 1908. novemberi füzet.

4. *A tehéntej és a korrigált lefölözött tej kihasználása borjában és malacokban.* Kísérletügyi Közlemények, 1913. XVI. kötet, 2. füzet.

5. *Keresztezési kísérletek simaszörű feketebarna tascsóval és simaszörű foxterrier kutyával.* Állattani Közlemények, 1916. XV. kötet.

6. *Malacetetési kísérletek eltérő fehérjearányú zsíros és szénhidrátdús tejjel.* Kísérletügyi Közlemények, 1915. XVIII. kötet.

7. *Az eltérő fehérjearányú zsíros és szénhidrátdús tej-takarmányozás befolyása fiatal malacok összetételére.* Kísérletügyi Közlemények, 1916. XIX. kötet.

8. *Fiatal malacok anyag- és energiaforgalma malac-elemzéssel egybekötött etetési kísérletek alapján.* Kísérletügyi Közlemények, 1916. XIX. kötet.

9. *Fiatal malacok Ca- és P-forgalma állatelemzéssel*

egybekötött anyagcserevizsgálatok alapján. Kísérletügyi Közlemények, 1917. XX. kötet.

10. *Interferometriás eljárás értéke a vemhesség kimutatására kancáknál.* (Manninger R.-vel.) Közlemények az összehasonlító élet- és kórtan köréből, 1926. XX. kötet.

11. *A kancák vemhességének időtartama és ennek ingadozása az ellések idejének befolyására.* Közlemények az összehasonlító élet- és kórtan köréből, 1929. XXII. kötet.

12. *Fejőstehenek tejhozamának fokozása hűgyany adagolásával.* Köztelek, 1922. 67—68. és 1923. 43. szám.

13. *Összehasonlító hizlalási kísérletek miskárolt és nem-miskárolt sertésekkel.* Köztelek, 1923. 92. szám.

14. *A szervetlen anyagok forgalma és a háziállatok mész-szükséglete.* Köztelek, 1924. 99—100. szám.

15. *Fiatl állatok anyagcseréje és energiaforgalma.* Tanévmegnyitó beszéd. A m. kir. állatorvosi főiskola kiadványai, 1925. 40. szám.

16. *Törökország állattenyésztése és annak hazai vonatkozásai.* Köztelek, 1932. 103—104. szám.

17. *A táplálék ásványi összetételének hatása a vérsavó calcium-, foszfor- és összes CO_2 -tartalmára.* (Marek J. és Urbányi L.-val.) Mezőgazdasági Kutatások, 1933. 7—8. szám. Kivonatossan: Mat. és Term.-tud. Értesítő, 1933. L. kötet.

18. *A csontok sóinak kémiai szerkezete egészséges és rhachitises állatokban.* (Marek J. és Urbányi L.-val.) Mezőgazdasági Kutatások, 1934. 7. füzet. Kivonatossan: Mat. és Term.-tud. Értesítő, 1934. LII. kötet.

19. *A hazai szénák fehérje-, mész-, magnézium-, foszfor- és D-vitamintartalma.* Állatorvosi Lapok, LVIII. kötet, 5. szám.

20. *Ájánlatos-e a tehenek tejtermelését rekordteljesítmény elérése végett fokozni?* Köztelek, 1934. 103—104. szám.

21. *A bél útján kiürülő kalcium, magnézium és foszfor vegyületei és megoszlási viszonyaik.* (Marek J. és Urbányi L.-val.) Mezőgazdasági Kutatások, 1934. 7. füzet. Kivonatossan: Mat. és Term.-tud. Értesítő, 1934. LI. kötet.

22. *A csontok kémiai szerkezete egészséges és rhachitises állatokban.* (Marek J. és Urbányi L.-val.) Mezőgazdasági Kutatások, 1934. 7. füzet.

23. *A kalcium, a magnézium és a foszfor felszívódása és kiválasztása, továbbá a szerves és a szervetlen foszfor megoszlása az emésztőcső különböző szakaszaiban.* (Ma-

rek J. és Urbányi L.-val.) Mezőgazdasági Kutatások, 1935. 8. füzet.

24. *További vizsgálatok a csontok sóinak kémiai szerkezetéről.* (Marek J. és Urbányi L.-val.) Mezőgazdasági Kutatások, 1935. 8. füzet.

A kalcium, a magnézium és a foszfor felszívódása és kiválasztása, továbbá a szerves és a szervetlen foszfor megoszlása az emésztőcső különböző szakaszaiban. (Marek J. és Urbányi L.-val.) Mezőgazdasági Kutatások, 1935. 6. füzet.

II. Értekezések német nyelven.

1. *Vergleichende chemische Untersuchungen über das normale Pferdeserum und das Diphtherieheilsrum.* (Szontágh F.-el.) Deutsche Med. Wochenschrift, 1898. No. 27.

2. *Untersuchungen über den Umsatz von Ca, Mg und P bei hungernden Tieren.* Archiv für die ges. Physiologie. Bd. 121. 1908.

3. *Über die Schwankungen der Trächtigkeitsdauer nach Jahreszeiten.* Landw. Jahrbücher, 1910. Bd. 39.

4. *Untersuchungen über die Zusammensetzung der durch das Kalb gesaugten Kuhmilch.* Milchwirtschaftliches Zentralblatt, 1911. H. 7.

5. *Fütterungsversuche an Kälbern und Ferkeln mit Vollmilch und korrigierter Magermilch.* Landw. Jahrbücher, 1914. Bd. 46.

6. *Fütterungsversuche an Ferkeln mit fett- und kohlenhydratreicher Milch von verschiedenem Eiweißgehalt.* Landw. Jahrbücher, 1918. Bd. 52.

7. *Über den Stoff- und Energieumsatz junger Ferkel auf Grund von Fütterungsversuchen mit der Zerlegung ganzer Ferkelkörper.* Biochemische Zeitschrift, 1921. Bd. 117.

8. *Über die Brauchbarkeit des interferometrischen Verfahrens zur Ermittlung der Trächtigkeit bei Stuten.* (Manninger R.-vel.) Zeitschr. für Tierzüchtung und Zuchtungsbiologie, 1927. Bd. VIII.

9. *Die Rhachitis in ihren biochemischen Beziehungen.* Wiener Tierärztl. Monatsschrift, 1932. J. XIX., H. 4.

10. *Fütterungsversuche über die Bedeutung des Mineralstoffwechsels, insbesondere der Erdalkalien und Phosphorsäure.* Biologia Generalis, Bd. VIII., L. 1.

11. *Milchkontrollvereine und Herdbuchführung in Ungarn.* Deutsche Landw. Presse, 1928. Nr. 23.

12. *Zur internationalen Regelung der Milchkontrolle.* Mitteilungen der Deutschen Landwirtschafts-Gesellschaft, 1929. No. 40.

13. *Über den Stoff- und Mineralstoffwechsel und Zusammensetzung gesunder und rhachitischer Ferkel.* Verhandl. der Verdauungs- und Stoffwechselkrankh. X. Tagung in Budapest. Leipzig, 1930.

14. *Mangelkrankheiten.* (Marek J.-fel.) Eleventh International Veterinary Congress. London, 1930.

15. *Fütterung des Milchviehes unter besonderer Berücksichtigung des Mineralstoffhaushaltes.* Mitteilungen der Deutschen Landwirtschafts-Gesellschaft. 1931. St. 16.

16. *Die ungarische Rinderzucht und ihre Beziehungen zur deutschen Rinderzucht.* Mitteilungen der Deutschen Landwirtschafts-Gesellschaft, 1931. St. 23.

17. *Ungarns Tierzuchtverhältnisse.* Stang-Wirth: Tierheilkunde und Tierzucht, 1931. Bd. 10.

18. *Über die knochensalzlösende Wirkung des Blutserums gesunder und rhachitischer Ferkel.* (Marek J. és Urbányi L.-val.) Biochem. Zeitschr. 1932. Bd. 252.

19. *Gewinnung D-vitaminreicher Milch durch künstliches D-vitaminpräparat.* Weltkongress für Milchwirtschaft, Rom—Mailand, 1934. II. 98.

20. *Einfluß der mineralischen Zusammensetzung der Nahrung auf den Kalzium-, Phosphor und Gesamt-Kohlendioxydgehalt des Blutserums.* (Marek J. és Urbányi L.-val.) Zeitschr. für Züchtung und Biologie, 1933. Bd. 27.

21. *Chemischer Aufbau der Knochensalze bei gesunden und bei rhachitischen Tieren.* (Marek J. és Urbányi L.-val.) Hoppe-Seylers Zeitschr. 1934. Bd. 225.

22. *Erwiderung auf die Bemerkungen R. Klements zu unserer Arbeit „Chemischer Aufbau der Knochensalze...“* (Marek J. és Urbányi L.-val.) Hoppe-Seylers Zeitschr. Bd. 229. 1934.

23. *Über die Natur der durch den Darm ausgeschiedenen Kalzium-, Magnesium und Phosphorverbindungen und ihr Verhältnis im Kot.* (Marek J. és Urbányi L.-val.) Biochemische Zeitschr. 1934. Bd. 272.

24. *Rhachitisversuche beim Kalb und die Rhachitis-Ätiologie.* (Marek J. és Urbányi L.-val.) Archiv für Tierheilkunde, 1935. Bd. 69.

25. *Weitere Untersuchungen über den chemischen Aufbau der Knochensalze.* (Marek J. és Urbányi L.-val.) Hoppe-Seylers Zeitschr. 1935. Bd. 234.

III. Értekezések angol nyelven.

1. *Milk Control Association and Stud Book Keeping in Hungary.* World's Dairy Congress, London, 1928.

2. *Pig Breeding in Hungary. Horse Breeding in Hungary.* International Directory of Pedigree Stock Breeders. London, 1928—1929.

3. *Organisation and Measures for Encouragement of Cattle Breeding in Hungary.* International Review of Agriculture, Year XXIII. 1932. No. 8.

IV. Értekezés francia nyelven.

1. *L'organisation et les modes d'encouragement de l'élevage bovin en Hongrie.* Revue Intern. d'Agriculture, publication mensuelle. Rom, 1933.

V. Könyvek.

1. *Általános állattenyésztéstan.* I. kiadás. Budapest, 1921. 301 oldal, 178 képpel a szöveg között és 4 színes melléklettel. — II. kiadás, Budapest, 1928. 333 oldal, 196 képpel a szöveg között és 4 színes melléklet.

2. *A szarvasmarhák bírálata és törzskönyvelése.* Budapest, 1926. 63 oldal, 44 képpel.

3. *Magyarország állattenyésztése.* I. kötet: Szarvasmarhatenyésztés. Rinderzucht. Élevage des bovins. Budapest, 1926. 304 oldal. Háromnyelvű munka számos képpel.

3. *A borjú felnevelése.* Budapest, 1928. 72 oldal, 13 szövegábrával.

4. *A rhachitis oktani, anyagforgalmi, kórfejlődéstani, kórbonctani és klinikai vonatkozása.* (Marek Józseffel.) Kísérletes és összehasonlító tanulmány. I. kötet: kórtani rész. Budapest, 1930. 364 oldal, 7 színes melléklettel, 159 ábrával a szövegben. — II. kötet: biokémiai rész. Budapest, 1932. 544 oldal, számos táblázattal és grafikonnal.

5. *Die Rhachitis.* (Marek Józseffel.) Bd. I.: pathologischer Teil, Jena, 1931. p. 362. — Bd. II.: biochemischer Teil, Jena, 1932. p. 480.

A III. OSZTÁLYBA

KÜLSŐ TAGNAK:

KÜSTER ERNŐ-t, a giesseni egyetemen a botanika rendes tanárát, *külső* tagnak ajánljuk. Küster immár több mint egy emberöltő óta végzi azokat a kutatásait, amelyekkel a növényi sejt alkotását, továbbá a gubacsok létrejöttét iparkodik kifürkészni. Mind a cytologiai kutatások, mind pedig a gubacsok tanulmányozása oly tere a biológiának, melynek műveléséhez a botanikai, zoológiai és patológiai ismeretek összefoglaló átpillantása szükséges. Küster ezeket a kérdéseket nagy elmélyedéssel, eredményesen kutatja. A sejtre vonatkozó tanulmányait két nagy munkájában (*Hundert Jahre Tradescantiaforschung, Die Pflanzenzelle, Vorlesungen über normale und pathologische Zytomorphologie und Zytogenese*) foglalta össze. Utóbbi műve — mondhatnók — felöleli az egész modern, főleg botanikai sejttant; benne igen nagy irodalom van feldolgozva. Mint a mű alcíme mondja, nemcsak a normális, hanem a kórosan elváltozott sejtek alaktanát és azok keletkezését is ismerteti; kutatásai természetesen vezeték át a kóros növényi képződmények tanulmányozásából a gubacsképződések jelenségeire. Ezeken kívül mintegy 200 kisebb-nagyobb értekezése jelent meg. Kiterjedt tudományos levelezést folytat, ez hozta őt kapcsolatba számos magyar kutatóval.

Küster 1903 óta szerkeszti és kiadja a *Zeitschrift für wissenschaftliche Mikroskopie* című szaklapot, melynek hasábjain nem egy magyar természetvizsgáló vált mikrotechnikusként is híressé. E folyóiratban 1935 végéig 7 magyar szerzőtől (Gelei, Gimesi, Horváth P., Mészáros, Podhradsky, Rotaridesz, Walter) 12 cikk jelent meg.

Részt vesz az *Archiv für experimentelle Zellforschung* kiadásában az első kötettől kezdve; társkiadója a *Protoplasma* monográfiájának is.

Munkatársa számos természettudományi és orvosi gyűjtőmunkának, nevezetesen Roux: *Terminologie der Entwicklungsmechanik der Tiere und Pflanzen*, Leipzig, 1912; — C. K. Schneider: *Illustriertes Handwörterbuch der Botanik*, 2. Aufl. Leipzig, 1917; — Abderhalden: *Handbuch der biologischen Arbeitsmethoden*, Berlin-Wien; — Peterfi's *Methodik der wissenschaftlichen Biologie*, Berlin, 1928; — Bethe: *Handbuch der normalen und pathologischen Physiologie*. Bd. 14. Berlin, 1927; — Buchka: *Das*

Lebensmittelgewerbe, Leipzig, 1920; — Linsbauer: *Handbuch der Pflanzenanatomie*, Berlin.

Önálló könyvei:

Pathologische Pflanzenanatomie. Jena, 1903; 2. Aufl. Jena, 1916; 3. Aufl. Jena, 1925. — *Anleitung zur Kultur der Mikroorganismen*. Leipzig, 1907; 2. Aufl. Leipzig, 1913; 3. Aufl. Leipzig, 1921; Italien. Ausg. Milano, 1925. — *Behren's Tabellen zum Gebrauch beim mikroskopischen Arbeiten*; 3. Aufl. bearbeitet von E. Küster; 1898. — *Die Gallen der Pflanzen*. Leipzig, 1911. — *Über Zonenbildung in kolloidalen Medien*. Jena, 1913; 2. Aufl. Jena, 1931. — *Über die Zeichnungen der Blätter und Blüten*. Berlin-Wien, 1926. — *Pathologie der Pflanzenzelle. Teil I. Pathologie des Protoplasmas*. Berlin, 1929. — *Lehrbuch der Botanik für Mediziner*. Leipzig, 1920. — *Wildgemüse und andere Kriegspflanzenkost*. Leipzig, 1917. *Hundert Jahre Tradescantiaforschung*. Jena, 1933.

Önálló dolgozatainak száma mintegy 200. Van néhány, a művészetekre vonatkozó tudományos értekezése is. Ismételten hívták meg külföldre, előadások tartására.

Küster 1874. VI. hó 28-án született Boroszlóban. A lipcsei, boroszlói és berlini egyetemen a természettudományokat, műtörténelmet és a nyelvtudományt hallgatta. Továbbképezte magát Lipcsében Pfeffer, Berlinben Schwendenner és Münchenben Göbel mellett. 1900 óta tanár Halleban; 1909-ben Kielben, 1920 óta rendes tanár Bonnban, ugyanez évben Giessenben, ahol a botanikus kert igazgatója. 1918 óta a Kaiser Leop. Carol. Academie der Naturwiss. tagja. Tiszteletbeli Fellow-ja 1934 óta az R. Microscopical Society-nek Londonban. 1935. óta az utrechti Genotschap voor Kunsten en Wetenschappen tagja. 60-ik születése napjára emlékkönyvet adtak ki, amelyben több külföldi bűvár között, a hazaiak közül Gelei Józsefet is felkérték részvételre. Beutazta Európa legnevezetesebb államait, hazánkban is járt.

Botanikust, zoológust és patológust egyaránt érdeklő kiterjedt munkássága, értékes folyóiratok kiadása és szerkesztése, szervező munkássága, érdeklődése a magyar viszonyok iránt, egyaránt indokolják azt, hogy alulírottak őt Akadémiánk kultájának ajánljuk.

Entz Géza r. t.

Gelei József l. t.

Szabó Zoltán l. t.

B110025

